

Лезги Газет

Жуwan Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 44 (10793) хемис 2-ноябрь, 2017-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Мубаракрай!

Филологиядин иллумин доктор, лезги тават, ахъцэври руш Фаида Абубакаровна ГЬАНИЕВАДИЗ РД-дин Кылин Указдалди "Дагъустан Республикадин иллумин лайихлу деятели" лагъай гъурметдин тівар ганва.

Чалан илум акудзавай ашариз,
Гаф авани чи къагъриман рушариз!
Гафарганар, хайи чилин нугъатар...
Низ чир хъана абурун генг сергъятар!
Лезгистан я, санлай чехи Ватан я!
На багъишина наз ам чехи дастан яз!
Чун шад я къе, а ви къетлен зеъзметди
Къазанмишна лайихлу тівар - къимет дүз.
Мад къевдайди чида чехи тіварар вал,
Сагърай даим Келез хивен ярап вал!

"ЛЕЗГИ ГАЗЕТДИН"
редакциядин коллектив.

Къимет "Дагпечатдин" киоскрай - 16 манат

Шур дередихъ мумкинвал ава

*Сулейман-Стальский районда кардик кутазвой цин гъамбарханадивай
Самурдин там патал арадал атанвай къурхулувал алудиз жедани?*

ФОЛНА-дин сайтдай

Мегъамед АБДУЛЛАЕВ

Сулейман-Стальский районда цин гъамбархана түккүрүнин къалахар эхирдиз къвезва. Ада Дербентдин, Дагъустандин Огнидин, Къаякентдин ва са жерге маса чайрин агъалийриз хъвадай ви дигидай цин патахъай авай игтияжар са къадар дережада таъминарун лазим я. Идахъ галаз алакъалу яз Самурдин тамуз талукъ месэла кватзава: цийи гъамбарханадивай дербентвияр целди таъминариз ва Самурдин тамиа яд хкудун патал буругъар яъунин месэла арадай акудиз жедани? Алай макъамда цин гъамбарханадин къалахар и кар ийдай мумкинвал гузвач. Гъакъ яз хъайила, чиликай ятар хкудун патал буругъар яъунин месэла гъамишалугъ яз агалдайвал ва Самурдин там къурана терг хъуният къутармишдайвал, цин гъамбархана вучиз тегъеншардач къван?

Гъа икъ, 2014-йисуз Кыблепатан Дагъустанда, мадни тайндаказ лагъайтла, Сулейман-Стальский районда Хив райондин чиллерал алай "Шур дере" луѓудай чкада цин гъамбархана түккүрүнин къалахар гъиле къуна. Гила а къалахар эхирдиз къвезва - гъамбархана 2018-йисуз ишлемешиз вахкун пландик кутунва.

Гъамбархана Самур вакъун целди ацурда. Кардин макъсаддал гъалтайла, вичин ятар сифте гъамбарханадиз къевдайвал, Самур-Дербент къанал цийикла түккүр хъувун фикирдик ква. Гъамбарханада къалу яд михъ ийда, гъильгъулан лагъайтла, ам къаналдай кефердихъ агъакъарда.

Дагъустандин Тебиатдин ресурсрин ва экологиядин министерстводихъ авай делилралди, алай вахтунда объект эцигүнин къалахар 95 процентдин держада аваз къилиз акуднава. Цин гъамбарханадин яръивал 13 километрдиз, ана гъакъ-

дай цин къадар 50 миллион кубометрдиз барабар я.

Гъамбархана ишлемешиз вахкунин нетижада Кыблепатан Дагъустандин са жерге хуъерин ва шеъзерин, гъа гысабдай Дербентдин, Дагъустандин Огнидин, Белиждин в Къаякентдин ятар гудай системаяр, гъакъни 200 агъзур касдив агакъна агъалияр целди таъминарун пландик ква.

Къейд авун лазим я хъи, гъамбархана түккүрүн патал хъяновай чка кутугайди я, - ам түккүрүн ва целди ацурун патал хуъер ви я тахъайтла чкадин агъалийрин майишатдин къалахар тухун патал къетлен метлеб авай чилер цик кутун лазим жеввач. Дугъри я, куъери малдарвипин къышлахарин са къадар чилер цик акатда. А чилерин эvezдай майишаттив маса чилер ваххудайвал я.

Алай вахтунда цин гъамбарханадиз талукъ къвед лагъай паюнин проектдин экспертиза тухуза. Идалай гъильгъунин цин гъамбарханадин вири имаратин ишлемешиз вахкуда. Къвед лагъай паюнин къалахарин жергеда аваз гъамбарханадихъ тухудай къаналдилай мумъъвер эцигун, гъакъни анихъ физвай рекъе къир цун ва маса къалахар бегъемарун фикирда ава.

Цин и гъамбархана Кеферпатан Кавказда лап чехибурука сад жеда. Амма икъ ятлани, адан ресурсар Дербент хътин шеъзердин игтияжар целди тамамвипеди таъминарун патал бес жедач. Мадни къейд ийин: Самур тамун месэла гъялунинхъ галаз цин и гъамбарханадин гъич са жуъредин алакъани авайди туш. Интернетда авай са документди шагындувал завайвал, гъеле 2006-йисуз Дагъустандин Гъукъматди и месэлладай ахтармишнур тухунник къиль кутунай. А члавуз маҳсус комиссия тешкилнай. А комиссияди цин гъамбарханадин къалубар гъильгъинбур хъун лазим ятла тайнарун, цин гъамбарханади къадай къичери малдарвипин чилерин эvezдай цийи

чилер чара авунин жигъетдай теклифар гун, хуърун майишатдин производстводиз жедай зиянар тайнарун гerek тир. Идалай гъейри, платинадин къакъанвал гъилькванди жедатла тайнарун ва Самур-Дербент къанал михъунин, цийиз түккүр хъувунин къалахар ийгинарун гerek тир.

Гележегда цин гъамбархана гъегеншарайтла, ида Дербент целди таъминарун месэлладин хивал алуддай мумкинвал гуда. Арадал атанвай гъалариз "Дербент" РИА-дин къилин редактор Милрад Фатуллаева баян гана. "Цин гъамбархана түккүрүн Самурдин там чиликай ятар хуудунин нетижада къурана терг хъункай къутармиши хъунин месэлладихъ галаз жеда. Самурдин месэлладихъ галазни идан алакъа аваз жеда. Гъикъ хъи, Самурдик цин ресурсар ишлемешин чарасувал тімил жеда. Цин гъамбарханадихъ ва гъа чадихъ еке мумкинвал ава. Къалахар түккүрүн гъиле къуртла ва бес къадар финансар ахъяйтла, а мумкинвипек менфят къачуц жеда. Сулейман-Стальский райондин и къадар яд гөрек туш, адавай са къадар яд Дербентдин игтияжар патал ахъайиз жеда".

Гъа икъ, алай вахтунда Шур дереда кардик кутазвой цин гъамбарханади Самур тамун месэла гъялдай мумкинвал гузва лугъуз жедач. Амма адахъ и барадай гележегда ишлемешиз жедай мумкинвипек авазва.

Нумрадай къела:

ОБЩЕСТВО

Лезгийрин лайихлу пай

1907-йисуз гъукум гъиле авайбуру фялайрин даяхар, абуруз къезилвипер гун патал женг чугаевай башчияр лезгияр Сафаралиев Ханлар, Ферзали Али яна, къена. И кардиз акси яз мад лезгияр забастовкайриз къарагъай.

▶ 3

ИРС

Гужлу чешме

Чи халкъдин ирс къватлун патал Ш.Юсуфова хейлин къвалахар авуна. Зурба камалэгъли Алкъвадар Гъасанан фонд тешкилайбурукайни сад гъам я. Къекъвейтлани жагъин тийизмай "Ассари Дагъустан" ктаб урус чалал цийи къилелай акъуд хъувуна.

▶ 5

ЭКОНОМИКА

Гъунарлу зегъметдин адетар хуъзвай кархана

Зегъметдин Яру Пайдахдин ордендин сагыб "Гъажиеван тіварунхъ галай завод" АО - Дагъустандин гзаф милләтикий тир векилрин коллективди арадал гъана, вилкди тухвана ва гилани и кар давам жезва. 1932-йисан 7-ноябрдиз, суварилай гъильгъуниз, заводди сифте сефтерда яз промышленный къайдада чуъгуън цуурна...

▶ 6-7

УМУР

Дикъет це, инсульт!

2006-йисуз инсультдинхъ галаз женг чугвадай Виридуңядин организация тешкилнай, адани и азардихъ галаз женг чугвадай югъ тайнарнай. Инсульт себеб яз кечмиш жезвай инсанрин къадардал гъалтала, Россия дуңьядыа сифтегъанбұрукай са чқадал ала.

▶ 9

МЕДЕНІЯТ

Виле такун

Яратмишавай инсанри милли музыка, искусство, литература арадал гъизва, дидед чал, милли къанажагъ, бубайрин адетар хуъзве, халкъдин тівар дуңьядын майданда машгъурзана. Бес и важибуларда машгъул инсанрин тереф хъудайбұр, абуруз къалахардин, яшайшдин къулай шартлар тешкилдайбұр хъана кландын?

▶ 10

СПОРТ

Ам хуърун дамахни тир

Чаз, хуърун жемятдиз, чи бағыри "Лезги газетти" арада аваз, машгъур тренер-муаллим, общественный деятель, тешкилдатчи С.Жабраилован мурад къипиз акъудиз - Хъульварин хуъре спортзал эцигун давамарунин карда адан сухтайри, агъвали каси күмекар ганайтла кландавай.

▶ 15

Тебрик

ГҮҮРМЕТЛУ ДАГЬУСТАНВИЯР!

За квезд Халъарин садвиллин югъ мубаракзава!

И сувари газф милләттән векилрикай ибарат ва газф динрал амалзай Россияда асирра арадал атый адәтар ирс яз къабулун лишнламишзава, чи тарихдән игитвилиң чинар - жуъреба-жуъре къатарикар тир, жуъреба-жуъре динрал амалзай, жуъреба-жуъре милләттикай тир россиявияр, зидвилер алудуналди, Ватандын аслу тушировал ва садвал патал женгина тупламиш хъунхъ галаз алакъалу чинар - риклән хизва.

Россиядин халъарин садвиллин фикир, руъддинни ахлақъдин ивириз вафалувал, гъакъыкъи ватанпересвал чи Ватан хушбахт хъунин, ам авадан хъунин заминвал я.

Чна вирида чи тарих риклән хъун, анжак саналди тир чалишмишвилералди четинвилерал тлем гыз, чун вилик финин рекъе гъалтзавай манийвилер арадай акъудиз жедайди рикләт ракъур тавун лап важибу я.

Кыммет эцигиз тежер къван багъя ирс хъун ва артмишун, чи улкве къвердавай вилик физвайди, мадни тупламиши ва къудратлуди авун - им къе вилик акъвазнавай важибу везифа я. Дағъустандыз из Россииадыз хийир гуз къевелай чалишмиш хъунчи чи риклера садвиллин гысс мягъемарзава, чаз яратмишунрин къуват гузва, чак умумър хъсанвилихъ дегишарунин къетивал кутазва.

Заз квехъ мягъем сагъламвал, ислягъвал ва хушбахтал, Дағъустандыз из Россииадыз лайихлу гележег патал цийи агалкъунар хъун кланзава.

Дағъустан Республикадин Кылин везифаяр
вахтуналди тамамарзавай

В.ВАСИЛЬЕВ

“Лезги газет” - Мегъарамдхурун районда

Гульмира ЗАКУЕВА

“Алай вахтунда газф инсанри ноутбукрин, смартфонрин күмекдәлди Интернәтдай хабарар къелзава. Амма экъунахъ таза хабарар авай газет къелунив завай са затини гекъигиз жедач.

Риклек зурзун кваз лезги чалал акъатзавай газетдин нубатдин нұмра вилип хуъзвай зун хътинбур тымил авач. Генани керчекдиз лагъайтла, чехи яшара авай несилидин саки вири векилрикай гъа икл лугъуз жеда”, - къеңдәза виликдай военный духтур яз къалахай Алияр Жалилова.

Герек са дарман къачуз аптекадиз фейила, ам азад декъикъайра “Лезги газет” къелиз акунив инсанар фадлай вердиш хъанва. Мегъарамдхурун райондин Бут-Къазмайрин хуърун агъял Алияр Жалилова къеңдәзәвал, реструктуризация, районда кылы физвай вири лишанлу вакъиатрикай адаа “Лезги газетдай” хабар жезва.

Инал зи риклек “Лезги газетдин” кылин редактор Мегъамед Ибрағимован гафар хквевза: “Эгер редакциядиз чехи несилирин векилрин чкадал жегъилар татайтла, газетдин гележег хаталувилик акатда”.

Амма заз и жигъетдай жуван фикир раижеz кланзава. Хайи чалаларлакъатзавай изданнияр машгүр тахъунин месэладикай рахадайла, шеңбердин чка фикирда къуна кланзава. Дағъулук районра, хуърера лагъайтла, милли чалаларлакъатзавай газетар газфобуру къелзава. Вичин 40 иисалай виниз тир яшара авайбуру. Жегъилри лагъайтла, абурун къадар тымил ятлани, чипин районрикай къхенвай макъалайрин сурақда аваз, газетдин чиниз акъатзавай шикилзиз итиж ийизва. Яни чавай акъалтзавай несилиди хайи чалал акъатзавай газет ерли гылеле къазвач лугъуз жедач.

Районда “Лезги газет” къхизвайбурун гафарай малум жезвайвал, абурун газет элект-

ронный къайдада вай, почтадай ахгакъарзай къайдада къелунив вердиш хъанва. Абуру газетдин гъар са чин, яраб нубатдин чина вуч аватла лугъуз, риклек гъалаба кваз ачуҳазава.

Виликдай военный духтур яз къалахай, хейлип инсанар ажалдин къармахрай ахътудиз къумекар гайи Алияр Жалиловаз газетдай хайи гафунихъ авай руъддин къуват, багъри халъ, чал, меденият патал къалахазавай инсанар, Лезгистандын къамат аквазава. Неинки са гъадаз, гъакъл хейлин масабурунни.

Мегъарамдхурун райондин идарайрин, карханайрин рефбэрри, педагогрин коллективи къеңдәзәвал, гъар ийисуз райондин “Самурдин сес” из Республикадин “Лезги газет” къынин абуру патал аде хъанва. Чебни, газфобуру гъалатла яз лугъузвайвал, илтилиз вай, хушиналди.

Газет машгүр хъун аниз акъатзавай макъалайрилай, абурун манадилай, еридилай аслу я. Зи хуси фикир лагъайтла, ихтингди я: за газетдин гъар са чин анай хайи райондикай къхенвай макъала аквадай умудар аваз ачуҳазава. Им вуч лагъай чал я? Гъар сеферда газетдин чинал дамахиз ва масабурунни хабар гуз жедай макъала хуникиди арадал къевзиз ватанпересвиллин гынисер? Са шакни алачиз, - эхъ! Жуван райондикай къхенвай макъала садрани чап тийидай газет за ерли къхизвач. Эгер зи хайи райондикай, хуърерики къхизвачтла, амай вири хабарар завай маса чешмейрайни къелиз жезва. И карди, инсанар газет къелдайвал, абуру ашкъиламишдай, руғыламишдай сөрнекемар къабулуникай лугъузвани? Эхъ. Газет къелзиз бур руғыламишдай, абуру ашкъийтлай рекъер газф ава. Журналистри чипин къалахада и кардиз фикир гун лазим я.

Статистикади тестикиярзавайвал, Мегъарамдхурун районда “Лезги газет” къхизвайбурун къадар ийисалай-суз артух жезва. Им, са шакни алачиз, дамахиз жедай кар я!

* * *

РЕДАКЦИЯДИН ПАТАЙ

Гъакъикъатданы, Мегъарамдхурун район 2017-йисуз, “Лезги газет” къхизвайбурун къадарлап гъалтайла, садлагъай чкадал ала. И райондай, лезги маса районрай хъиз, газетдин редакциядихъ галаз алакъаяр хуъзвай амадагарар ава. Чна абуруз и алакъаяр мадни сихбуру авуниз, чкайрлай итижлу, метлеблу макъалаяр рекъе туниз эвер гузва. Хайи чалалас къайгъударвиледи эгечизавай, адан къадир авай гъар са кас “Лезги газетдин” редакциядиз багъя я. Чна 2018-йисуз абурун къадар мадни артух же-дайдак умуд кутазва. “Лезги газетдин” дустариз-даяхриз баркалла!

Шартларилай ери аслу я

Агъмед МАГЪМУДОВ

Къетлен фикир гана. Ада къеңд авурвал, больницида авай шартларилай медицинадин рекъяй ийизвай къуллугъурин ери аслу я.

Фарид Агъмирова Гъажибала Беглеровахъ галаз санал больница алай мулкунал ремонтдин ва эцигунрин къалахар къиле тухунин месэләни веревирдна. Кылди квачуртла, больницидад мукъварив машинар акъвазардай махсус майдан эцигун пландик ква.

Риклек хкин, алай ийисан сентябрдин эхирра Мегъарамдхурун райондин Дағъустан Республикадин чилерин, эменниндин алакъайрин ва алишверишдин месэләйрин рекъяй министерстводин къуллугъчияр мугъман хъайила, райбольницидадин кылин дукуртдин заместитель Алзира Шириновади абуруз поликлиникадин дарамат күргъне хъанвайдан, ана хъсан еридин къуллугъяр ийиз четин жезвайдан ва цийи дарамат эцигуннан игтияж авайдан гъакъиндай хабар ганай. Меркәздай атанвай жавабдар къуллугъчирни Мегъарамдхурун районда авай са жерге месэләйрихъ галаз и месэләни гъялдай къараар къабулун патал РД-дин Гыкуматдиз махсус справка рекъе твадайдакай лагъана.

Түркиядай - миресрин патав

Райсудин НАБИЕВ

Алатай девирра гъар жуъредин себебар аваз агъзуралди дағъустанвияр къваливай-къавай яргъариз, гъатта къариблух улквейризи акъатай душушшар хъанай. Абурун арада газф къадар лезгиярин авай. Кавказдин, урусринни түркверин арада къиле фейдяйвирин вахтунда Курхурулай Түркиядиз Гъажимурат лугъудай кас акъатнай. Хуъре адан кесиб хизан-пабни аялар амукъайн. Түркиядиз ам Балакесир вилаетдиз аудуда. Вичик са бубат агъвал акъатайла, ам эвлениши хъаня. Гъажимурат Ортажа лугъудай са гъвечи хуъре бинеламиш хъанвай. Ийисар алатна, хизан арадал атана, 4 гада чехи хъаня.

Курхурулай Түркиядиз акъатай Гъажимурадан птул Селягъатин Атмаж алай вахтунин мумкинвилерикай менфят къачунади, мукъвара, яни 17-октябрьдиз, вичин дахдин, бубадин багърирал къиль чуғваз хтанвай.

Хуъруз хкедалди ам Сулейман Стальский райондин кыил Абдулмуталибов Наримана къабулна. Абурун арада лезги халъдай, яшайишдикай, члапарикай, Ортажа хуъруйкай сүгъбет къиле фена. Атмажахи вичин къунши, Руҳунай тир Шен Гъаятдиннин галай. Къедни михъи лезги чалал рахазвай.

Мугъмандин миресрикай анал А.Аливердиева, С.Исмаилов, И.Мирзебалаев, муаллим Г.Межидова ва и царапин автор ракана. Аялри - гъвечи артистри манияр лагъана, къульпер авуна. Эхирдай Селягъатинази Гъаятдинназ мектебдин лезги чалални литературадин муаллим Гүзэл Межидовади риклән аламукъунин лишан яз “Лезгистан”, и царапин автори вичин “Курхуруйкай” ва адан агаляррикай тарихдин очеркар” ктабар багъишна. Эхирдай вирида риклән аламукъдай шикилар яна.

4-ноябрь Халкъарин садвилин югъ я Са Ватандин веледар

Нариман ИБРАГИМОВ

ХАЛКЪАРИН садвал. Ам вичелай арадал къvezvайди туш. Идан гъакъиндай гъам мисалар, гъам риваятар, гъам тарихдин вакъияр, делилар гзаф ава. Садвал хъуз тахъай хизанни чклизвайди я, дустарни къакъатзвайди я, халкъни масадбурулай аслу жезвайди я. Ульквени зайиф жеда. Адан девлетрал гъил яргы ийдай-бурни гъасята майдандиз акъатда. Ихтин гъакъикъат алатай виш исарарин хъана, чаз 1980-йисарин эхирайнин акуна.

Советрин Союз вучиз чклан? Къецепатан къуватри советрин халкъарин арада гъерезвал туха, къильди хъунин хума галукъарна ва улькведин къеняйни хайнар жагъурна, бязибур гъукумдин къилизни хъана. Гъа икл абураз Россиядин халкъарни сад-садаз акси акъвазарна, дя-ведик цай кутуна, улькве чукурлиз, пай-паяр ийиз ва тъбиатдин девлетлу ресурсрин исесивал ийиз хъана. Гена, Аллагъид шукур, гъукумдин къиле авайбур къецепатан ва къенепатан душманин планрин гъавурда гъатайди, Россия мягъемардай, халкъар сад ийдай идеология арадал гъунин эгчайди.

Америкадин Сад хъянвай Штатар къиле акъвазна, Рагъакъидай патан ульквейри дульнъядин гъя са, гъя маса пиплера халкъар гъикл сад-садаз акси акъвазарзатла, гъихтин "хъипи инкъилаб", дявеяр арадал гъизватла, чаз вилералди акъвазва. Афгъанистан, Ирак, Сирия, Украина, гила Мексикани...

Россия вири рекъерай мягъем хъуни са бязибуруз ахвар гузвой хътиндиг туш. Абураз Россиядин гъэр юкъуз бинесуз са тахсир кутазва, СМИ-рай къуд патах тапарар чуклурзва. Сирияда, Иракда террористрин тереф чпи хъуз, абура яракъралди таъминариз, химический яракъ ишлемишиз, гила тахсир мад Россиядин хиве твазва. Ихтин гъерекатри мад сеферда абураз Россия гъикъван "къланзатла" къалурзва. Абу разчин чуру планрикай азад хъянвайди туш. Къведай ийиз Россиядин Президент хъядай сечкияр жеда. Абура я иакъиадизни гъазур жезва. Гъатта Владимир Путиназ акси акъваздай кандидатарни жагъурзва, гъазурзва. Са раҳунни алач, гзаф пуларни харжда абуру.

Ни вуч лагъайтла, алай аямда чаз садвал герек я. И гъакъикъатдин гъавурда 1611-йисуз Нижний Новгороддин земский кавх Кузьма Минин ва князь, бажарағыл военачальник Дмитрий Пожарский хъсандин авай. Федор Мстиславский къиле авай ирид бояриндикай ибарат гъукуматди Урусат Польшадиз маса гайила, Польшадин королдин хва Владислав Урусатдин пачагъ яз гъисаба къунин икърар күтүнайла ва Москвада адан дустари, иғлибанри агъавал ийиз акурла, бояринарни абурун терефдал хъайила. Урусат хъун патал къагъриман рухвайяр, зегъметчи халкъар къарагъна. Абуру са шумуд ополчение тешкилна, полярикъ галаз женг чугвадай тақъатар къватла.

И вахтунда Москвада авай по-лякин къушунда 15 ағъзурдалай

виниз аскерар авай. 1612-йисан 27-юлдиз ополченция Ярославлдай Москва азад ийиз рекье гъатна. Полякинин урус дестеярин арада лап къизгъин женгер къиле фена. Эхир 1612-йисан 26-октябрдиз (гилан 4-ноябрь) полярикъ рей гана ва Москва душмандикай азадна. Ида Урусатдин вири мулкарай къецепатан ульквейрин чапхунчияр ахкъуднал гъана.

И ватанпересвилин гъерекатдин надирвал квекай ибарат я лагъайтла, мягъем тъкумат авачирвиял Ватан хъунин кар чин фикиррилай, чии инанмишавазай диндили, чин гъял-агъвалдилай аслу тушиз халкъарин гегъенш къатари чин гъилиз къачуна. Улькве лап kleve гъатнавай ва девлеттар тарашибавай дэвирда, гъакъикъатдани, Россиядин халкъарин садвал арадал атанна. Урус инсанри а мақамда халис ватанпересвил къалурна ва гъа идалди Ватан барбатл хъунин ва гъамиша чапхунчийрин гъиле аму-кунин гъалдикай хвена. Гъавиляй Урусатдин баркаллу рухвайриз, Мининазни Пожарскийдин Россиядин шеъъера зурба памятникарни хжакнава. Абурун къегъалвал рикелей алузд жедайди туш.

Дугъриданни, 1612-йисан 4-ноябрь - Москва Польшадин чапхунчийрикай азад авур югъ тарихдин лишнана ва чехи вакъия я. Гъавиляй Россиядин Федерациядин Президентдин Указдади 4-ноябрь Халкъарин садвилин югъ, вири государствоин сувар яз малумарна. Ингъе гила чна и лишнану югъ гъяр ийиз къедни ийизва.

Къенин Россия 1612-йисан улькве яз амач. Адан чилел вишлай виниз жуъреба-жуъре халкъар яшамиш жезва ва чаз виридаз къе мягъем садвални, дуствални, ватанпересвилин идеологиин гerek я, са душмандивайни чи арайра гъахъиз тежедайлай. Чун сад-садаз акси акъвазарз, дявеяр цай кутаз тежедайлай. И муракаб месэладикай улькведин Президент Владимир Путин ачуҳиздагъана: "Гзаф къадар ва жуъреба-жуъре чалар, культура, адетар авай государствои милли месэладихъ акъалтлай чехи метлеб ава ва государствоин, общественный гъар са деятелни и кардин гъавурда дузы акуна къанда. Вучиз лагъайтла милли месэладив, жув адан гъавурда гъикл акъавазатла, гъял эгчун хаталу я. Авайвал лагъайтла, тарихда аваданлу, къени крап арадал гъайи са миллэтчими хъайди туш. Зурба ва машгъур инсанар гъамиша миллэтчилик, хусишилик месэлайрлай, дердийрилай вине хъайди я. Абурудатана жуъреба-жуъре халкъарихъ галаз дуствиледи, къве терефдизни хийир хкатдайвал яшамиш хъун хъягъайди я. Гъикл лагъайтла, миллэтчилик пис азар я".

Гъахълу ва дузы гафар я. Чун са Ватандин веледар, са государство, са халкъ я, властдин гъар са органни, къуллугъчини, чиновники месэладив гъя и жуъреда эгчун лазим я. Са государствоин агъалири, чеб гъиниз фейтлани, гъа государствоин гражданар яз ва сад хътин ихтиярар авайбур яз гъиссадай шартлар тешкилун чи виридан буржи я.

Алай ийисуз неинки са чи ульквени, гъакл вири дунынди виш иис идалай вилик Россиядин къиле фейи ва инсанрин къисметра гзаф дегишилдер туркъве инкъилаб рикел хизва. Абуру XX асирида дульнъядиз тъич фикирдизни гъиз тежедай цийивилер гъана. Къейд авун лазим я хъи, инкъилаб гъалиб хъунин, Советрин Союз хъитин государство арадал гъунин ва Дагъустанда, Азербайжанда советрин гъукум тестикиарунин муракаб кралик лезги халкъдин векилрини чехи пай кутуна.

Къенин неисил патал рикел хкун лазим я, урус пачагъдин дэвирда Кавказдин халкъар са шумуд терефдихъя зулумдик квай. Пачагъдин чиновнирин, чкадин беглерин, ханарин, кавхайрин, фекъийрин. Ихтин гъалари зегъметчи инсанар чин ихтиярар, азадвилер патал бунтаризни, женгинизни къарагъарна. Дагъустанда ва Азербайжанда фекъийринни лежберрин гъерен.

Нариман ИБРАГИМОВ

катдик къевз-къевз гзаф инсанар экчизавай. Явш-явш и гъерекат шеъъерай хъевзай векилри, чкайрал алай гарнизонрин уях аскерри тухузвай таблигъят себеб яз инкъилабчийн дестейрээ элкъвена.

1917-йисан февралдин буржуазиядин демократвилин инкъилабди дагъийирин яшайишдиз хъсан дегишилдер гъанач. Амма яръалди икл амукун мумкин тушир. Пачагълугъда арадал атанвай гъаларикай хабар авай уях ксари-инкъилабчийри чин къвалах акъвазарнач. Мартдиз Темир-Хан-Шурада Дагъустандин инкъилабдин сифтеълан комитет тешкилна. Буржуазиядин векилар къиле авай азас Түрккядин буржуазиядихъ галаз санал милли государство арадал гъиз къланзай. Ихтин хайнвилин мурадзиз социалистрин десте ва большевикар акси экъеңна. Августдиз хъайи съезддэл большевикрилай чин векилрикай революционный комитет хъягъиз ва буржуазиядин векилар къерхедиз акъудиз алакъна.

Лезги инкъилабчийрин чехи дестеяя Bakuda авай. Имни и шеъъердин нафтадин мяденриз Къиблепатан Дагъустандай къалахиз къевзай агъалийрихъ галаз алакъалу тир. 1900-йисуз Bakuda дульнъядин майдандан хкудзайвай вири нафтадин 50 процент гъасилзай. Мяденар юъди-ийфи кардик хун патал къалахай инсанарни къланзай. Абурун лезги хуверрай, иллаки зулуз ва хъутъузыз, къевзай ва Биби-Эйбатдин, Балаханадин, Сурахандин буругъра, нафт гъялзайвай карханайра къалахай алакъаззай. Мяденрин рабочийрин гъалар четинбур тир. Суткада 12-15 сяйда къалахазай, гъилиз къевзайвай кепекар тир. Яшайиш, дуланажагъ эх тежедайди хъуни рабочия истисмарчийрин аксина экъеңдай чкадал гъизвай. Абурун Bakudin пролетариатни арадал атанна. Революционерин таблигъят себеб яз гзаф фялеяр полити-

Октябрдин инкъилабдин - 100 йис

кадин месэлайрални машгъул хъана.

1899-йисуз Bakuda социал-демократрин ругуд кружок тешкилна. Абурун членрин арада хейлин лезгияри авай. Фялеяр чин ихтиярар, азадвилер патал женг чугуниз гъазурзайбурун арада башчияр Къазимеъзамед Альясиев, Мукътадир Айдунбеков, Абид Амиралланов, Селимхан Сулейманов, Алимирза Османов, Жигерхан Исмаилов, Эмин Жабраилов ва масабур авай.

1901-йисан гатфариз Bakuda РСДРП-дин комитет тешкилна. Адак М. Айдинбекови кутунтай. Къ. Альясиевахъ галаз ада лезгийрикай ибарат "Фарук" комитетни тешкилна. Адан членри, Самур ва Куъре округрин хувериз физ, анра лежберрин депутатин советар арадал гъана, женгчи дестеяя кардик кутуна.

1905-1907-йисара къиле фейи инкъилабди Bakuda зегъмет чугвазвай фялейриз еке тъсирана. Чин ихтиярар патал Санкт-Петербургдин майдандал экъечай рабочийриз гъулле гуниз аксивал къалурун яз Bakudin ра-

къанза, Сулейман-Стальский райондин администрацияди ялаву инкъилабчидин сур-памятник цийи хъувунва ва 7-октябрдиз ам ачухуниз талукъ мярекатни къиле тухвана.

Мукътадир Айдунбекова 1898-йисалай Bakudin нафтадин мяденра къалахазавай. 1900-йисарин сифте къилера ам коммунистрин гъерекатдик экчина. Сифтедай социал-демократрин "Гъуммит" дестедик квай, алха "Фарук" дестедик экчэ хъувуна. 1917-йисан июндиз адакай РСДРП (б)-дин Bakudin комитеттдин, алха Bakudin советдин член хъана. 1918-йисан гатфарилай Къиблепатан Дагъустандин хувера партийный рекъяя таблигъятдин къалахах тухвана. Туруквериз, Бичерахован гъилибанриз акси женгера иштирана. М.Айдунбеков 1918-йисан зулуз мусаватистри къуна ва Къубадин дустағда ам къена. "Фарукдин" членрикай сад Тарикъули Юзбековни тир. Bakudin арада ийизвай краилай гъейри, ам мукъвал-мукъвал Къиблепатан Дагъустандиз хъевзай вай

Лезгийрин лайихлу пай

бочийрини стачка малумарна. Къиблепатан Дагъустандай тир фялейри ана активвиледи иштирана. Лезгийри маса миллэтрихъ галаз санал неинки экономикадин, гъакл политикадин рекъяян иистемишунар авуна. Абурун ажгульувал мадни артух хъана, гъалдарнайв къанлури забастовкин башчийрикай сад тир лезги Мустафа яна къиила. Гъелбетда, къуватар сад тушир. Нафтадин мяденрин иесийрин патал алай полицейскийри фялейрин гъерекатдик юзун кутазвай башчияр къуна, дустағда тира тухана, сургүнди акъудна. Сибирдиз лезги халкъдин векилар Жалилан Дадаш, Гъасанан Риза, Мегъамедан Гъажикерим, Сеферлан Гулагъамед, Мирзедин Мегъамед, Абдулкериман Бедредин ва масабур акъудна.

1907-йисуз гъукум гъиле авайбуру фялейрин даяхар, абурун къезилвилер гун патал женг чугвазвай башчияр лезгияр Сафаралиев Ханлар, Ферзали Алияна, къена. И кардиз акси яз мад лезгияр забастовкирз къарагънай. Гъа ихтин женгера лезги инкъилабчийрин роль хаж хъана.

Ахътинбурукай сад Къазимеъзамед Альясиев тир. 1904-йисуз РСДРП-дин (Россиядин социал-демократилин рабочий партия) жергейриз гъахъай ахчегъвиди, Bakudin советдин членди, нафтадин мяденра зегъмет чугвазвай фялейрин арада датана гъавурдик кутуна къалахах тухвана. Хуверин зегъметчияр пачагълугъда къиле физвай краин, арадал атанвай политический гъаларин гъавурда тун патал ам гзаф сеффера вичин амадагар галаз Kъiблепатан Dагъустандиз хтанай. Октябрдин инкъилабдилай гъуъзуниз адакай Дербентдин советдин председатель хъана. Турукверин ва генерал Деникин къушунри Дербент, Къасумхур къурла, Къ. Альясиев чкадал гъизвай. Абурун Bakudin пролетариатни арадал атанна. Революционерин таблигъят себеб яз гзаф фялеяр полити-

къанза, Советрин власть тайнарикай пай кутур лезги рухвайяр садни къед хъанач. Абурун къетендиз Мегъамед Гъусейнован (Михаил Лезгинцеван) баркаллу края къейд авун лазим я. Владимир Ленинахъ, Иосиф Сталинахъ, Феликс Дзержинскийдихъ ва маса машгъур революционеррихъ ва большевикрин (коммунистрин) партиядин къиле акъвазай руководителрихъ галаз санал къалахах тухвана. Къиблепатан къарагънай. Гъа ихтин женгера лезги инкъилабчийрин роль хаж хъана.

Халкъдиз галайвилер ийдай гъукум арадал гъунин, зегъметчияр истисмарзайбай чилай квадарунин баркаллу кардиз чин умъур бахш авурбай жергейра гъакл Аллагъверди Акимов, Къазибег Акимов, Абдусамед Мурсалов, Абдулбари Къазанбеков, Осман Османов, Нажмудин Самурский, Мирзебег Ахундов, Абдурагъман Исмаилов, Эфенди Магъмудов, Молла Къуринский, Гъажимет Сафаралиев, Мегъти Мирзабеков ава. Абура халкъди садрани рикелай ракъурда.

Веревирдер

Инсандин экология вуч я? Гык! хульда?

Мердали ЖАЛИЛОВ, литературадин
отделдин редактор

Гылевайди экологиядин ийс яз малумарнавайвиял агадай къыннари, рахунарни түмил жезвач. Техникадин технологийри агъавалзаявай девирда чун элкъурна къунвай алем михыдаказ, инсандиниз хийрлудаказ хүнин месэлэяр къвердавай хцибууз элкъевеза. Төбият хүн патал дүннэдид майданды къуватар сад ийиз алахьнава.

Амма инсан вич хүн патал вуч ийизва? Авани чахъ инсандин экология худай шарттар? Вучиз лап гзафбур жегиль ийсара амаз начагъ жезвач? Вучиз аялар гъелье дидейрин беденек кумаз сагъсузбур я? Вучиз дуухтарар, дарманар, лугъудайвал, гзаф ятланы, азарарни къвердавай гзаф жезвач?..

Инсандин къилих, къанажагъ, яшамиш хүнин къайдаяр күч чүрзава? Инсан инсан-виллип дөрежадай күч акудзава?.. Ибур вири инсандин экологиядих (алакъайрих) галаз алакъалту суалар яз, вилик акъваззава. Жа-вабар жагъурун?..

Лугъуда хъи, патахъ асади дүз хъен ве-гъеда. Мадни лугъузва: начагъ тарцел сагъ емишар жедач. Ктлай вирийни михы яд жагъурун четин кар я... Белки, гъя ихтиин крат акуваз, арифдар Сулеймана лагъанай жеди:

Винел пад агъ яз къалуда,
Къене патай хулп къалуда!
Вичин айб тваз далуда,
Сивик икль хъурурьн жеда къван...
* * *

Гъич ичин ни авай чичлак
Жедайд туш, на иймир шак.
Къула гапур, къшил бармак
Хъуналди эркек жедайд туш...
* * *

Эй фекъир, вун акъваза дүз,
Ар чүгвамир юкъуз, ийфиз.
Жемир вун хак акуттай хъиз,
Валлагъ, итимвал хъсан я...
* * *

Вич-вичелай суал къвэзва: чи гъакъыктай ихтииндя я жал?..

Тоннайралди (?) пулар чунынхава, генани тух жезвач... Гъиле таҳт гъатзамазди халкъдикай вай, чеб тухаруникай, къвалер вай, къелеяр эцигуникай, чилер-девлетар чин хусиятдиз элкъурнуникай фикирзана... Девлетар - иннубур, чеб - къецепатан гъурметлу аъялияр - олигархар?.. Депутатилин мандат къачузва. Вичин айбар, тахсиар къевирил паталди?.. Ихтиин обществода сагълам инсан, къилих, къанажагъ, алакъаяр арадал къведа жал?

Социализмдин девирда инсан аял чавалай та-а рекъидалди тербияламишзаявай. Обществодин къанунар гъахтынбур тир. Ибурал чеб санани къын тавунвай, амма инсандин къанажагъда бине къунвай къанунар, къайдаярни авай. Абуруз санлай чи адетар лугъузвай: хва-стхавилин, хванахвавилин, къуншивилин, мires-варисвилин, къавум-къардашвилин ва икль мадни... Ибурал гъеччи-чехивилин, гъуремет-хатурдин, бубавилинни дидевилин, стхавилинни вахвилин адетарни алава жезвай.

Хүррерин пары месэлэяр жемятри кимел къват хъана гъяддай. Икль, чурарикай, яйлахрикай, булахрикай менфят къачунин, хеб-мал хүнин, сурарихъ, рекъерихъ, мукъверихъ, кимерихъ гелкъурнин ва са жерге маса месэлэяр киминбур хъиз тир. Гъелбетда, вири а месэлэяр аялрин, жегъилрин, агъипринни къанажагъдиз къевлай таъсирзаявай. Хүррүк финин, мелер тешкилунин, суварар - ягънахар къурмишунин, демер кутунин адетрин метлеб садавайни инкариз жедачир.

Амани а адетар чи хуэрера? Вуч чизва ва чирзана чи аялризи жегъилприз къвале, мектебда ва я масанра, халкъдин хъсан адетар я лагъана? Пара жегъилприз халкъдин адетдин рахадай чыл чизмач. Халкъдин манийрини махарин, къаравилийрин, къемедайрин ван гына жезвач?

Театр ава - театр авач. Амач лугъун дүз жезвач. Гъар са хурурьх вичин театр авайди тир! Адетдин культурадин централрикай рахазва. Абуру гына низ вуч чирзана? Авани ахътин методика?.. Пешекарар?..

Вири адетар алай аямда аяжак са адетди эвзенава - пул къватуни. Виш дуст вай, виш манат хурай лугъузва. Чебни зегъмет чулуна вай, алвердалди (бизнес я лугъузва) къакъудунанди, таращунанди ва икль мадни маса шаклу рекъералди къватинавай.

Зегъмет гъукум хүн лазим тир вирида - Къецидазни, бурукъудазни дираидаз... Къе пул хъанва гъукум, патай атанавай, Вични гъшиле къекъедай къван къланвай...

Къецепатан чаларай чи чалариз атанвай "девальвация", "деградация", "эррозия" хътин гафари чи обществода хъсандин чвалах янава. Иллаки инсандин къиметлувиликай, адан кардин гереквилекай ихтилат фидайла. Вичин чирвилвиди зегъмет чулуна, са кар вилик кутас къланзай касдиз къумек гудайбурулай къеци гудайбурулай гзаф хъун, чирвилер кваз такын (мектебда амаз къелунни къел тавун аялдиз сад хъиз ақвазва) инсан виляй вегъезвай себебар тушни?..

Кесиб касдин меҳъерик хай вахни стхажъфизмач. Мирес-варис вужар ятла чизмач. Къеиди эхиримхи рекъе хутазни санал къват жез къланзамач. Базарди - манатди ялзана, сад-садавай къакъудзана....

Чубан - сүрүрдивай, лежбер-никливай, балугчы - гъульувай, багъманчи - багъдивай, алым-илимдивай, артист - искусство-дивай, шаир - бажарагъдивай... къакъатнавайла, ерилу якни нек, фуни балугъ, емишни майва, цийи техникини технологияр, хъсан маниярни ктабар арадал къведени?

Рахунар, хиве къунар, теклифар гзаф я. Гъахъни нагъахъ сад-садавай къакъуддайди хъизни жеда... Амма крат, гъамиша хъиз, хъсан умудар яз амукъзава. Кесиб кас - мадни усал, дөвлөтлүди - зарпанд алатна...

Белки, гъя ихтиин крат акъвайвилай шайдин къелемдикай ихтиин царап хкатзаватла:

Сад кашаваз, къуразва дам,
Сад күквиили курсава.
Фасикквили хразва цам,
Чанар михыз мурзаев.
Садаз хъуз къланз, хъуз хъжезмач.
Сада хазза - хъуз тақланз.
Сада цазза - гүз хъжезмач,
Сада гүззеч, гүз тақланз...
* * *

Алверда вири - беден ва намус,
Вижданни ватан, гъалални турус...
Инсандинхъ де вуч амукуда михы,
Инсан лагъана, тақар хъдай чехи?..

Акъвайвал, инсандин экология хүн төбият хунийлай хейлин четин месэла я. Ада гзаф крат веревирдер авун ва гъерекатда тун истемишзава.

Эхъ, "перестройщикрини", "Цийи либералини демо-кратри" къурмийшай. (несилприз ба-гъишай) обществоди, чи лугъузвайвал, "инсандин чин алайда" несилар асирин чулаврихъди хутахна. Чумакарни Кашировскияр, Гъайдарарни Чубайсар, Яковлеварни Волконовар галаз, авамвални ругъанивал, чалке-чирвални усалвал, къайгъусузвални къимет-сузвал, бурукъувални бишвал, вагъышвални ягъузвал, табни гъилле, нафакъачивал вилик кутуна. Инсандин экология лугъудай-дай къурарик вегъене...

Гык! михъда чи чун? Гык! эхцигда къавал-чер - чин, къилер чин чайрал?.. Жаваб ни гуда?..

Общество

Цийи Мамрач!

Хазран КЬАСУМОВ

2015-йисан 25-июндиз РД-дин Халкъдин Собраниди "Дагъустан Республикадин административно-территориальный къурулушда дегишвилер тунин гъакъиндай" къарап къабулнай. Адан бинедаллаз Сулейман-Стальский райондин Герейханован хурурьн поселенидик цийи хуър - Цийи Мамрач күхтунай.

Ингье чун Цийи Мамраччин хурурьз мугъман хъанва. Яшайшдин, төбиатдин жигъетдай къулай гүрчег чакадал бине кутунва цийи хуър: ам "Кавказ" федеральный шефредилай Сулейман-Стальский райондин элкъевезвай къе-къунал, Советский хурурьн къаншарда ава. Къилихъ дагълар гала, къанихъай, арада тамун ганлал аваз, Гъулгери вицавац авахъзава.

Авадан хъурай!

Чна цийи хурурьн херхем вегъенвай къучедай винелди яваш-явш камар къачузва. Гъульбул шад жезвач. Акль хъи, хуър цийиди туш, гык! лагъялта, къучейрин къве падни яшайшдин къвалер я, эзигиз гъиле авай къвалерин къадарни тимил туш. Къучейрик инсан ква, гъвечи мамрачвияр кат-калтугунал, къуѓунар авунал машъул тир.

Цийи Мамрачрай яшайшдин ре-къял тухузвай ва гележегда тухудай къва-лахар райондин къил Нариман Абдулмуталибован къетен гъузчилик ква.

- Хуър цийиди, ана социальный, экономикадин, культурадин ва маса рекъерай къилиз акъудна къланзай кратин къадар гзаф я, - лугъузва Н.Абдулмуталибова. - И къвалахрив зеччина. Чи та-къатралди ийизвай хейлин къвалахар гъиле къунар, республикадин властдин органлиз талуку месэлэяр чна абурун вилик эзигзава. Акъвазва хъи, хуър арадал къевзева.

Хурурьз райондин талуку къуллугъри, организацийри къумекар гузва. Цийи

хурурьз къумекдин гыил яргъи ийизвай къилдин касар-спонсорарни майдандиз акъатзава. Икль, алатай ийсуз къучейрик херхем вегъинин, анагар къайдадиз гүннин къвалахар "Къуре-Агро" МТС ООДдин махсус бригадади хъсан ери аваз къилиз акъудна.

Цийи Мамрачрай къипиз акъуднай къвалахарин къадар тимил я лугъуз жедач. Икль, къучеяр къайдадиз гүннелай гъейри, ана подстанция эзигнава, экверин линия тухванва, альалияр хъвадай ва дигидай целди таъминарнава.

Аллатай ийсуз Герейханован 1-отделенидай Цийи Мамрачрай газдин линия гъана, ихтиин линия хурурьн къилин къучейрани тунва.

- Цийи хуър газламишуниз саки 20 миллион манат пул акъатда, - къайдна Н.Абдулмуталибова. - Ихтиин пулар, мумкинвилер райондихъ авач. Гъавиля хуър газдалди таъминарнин къвалахар

Берекатдин мярекат

29-октябрдиз Сулейман-Стальский райондин Ичинрин хуъре диндин межлис къиле фена. Ана Кыйблепатан Дагъустанда республикадин Муфтийдин патай тамад ихтияр ганвай ве-кил Магъди гъажи Абидова, жемятдин хатасузвал хүнин рекъял Сулейман-Стальский райондин администрациидин къилин заместитель Юзбег Юзбекова, Чепелрин, Зизикрин хурурьн мис-кинрин имамри - Юсуф Къурбанова-ни Мегъамеднаби Сафаралиева ва ма-сабуру иштиракна.

Мярекат лезги чалал акъатзавай "Ас-салам" газетдин редактор Гъасан гъажи Амаханова къиле тухвана.

Диндин межлисдин сергъятра аваз чакадин жемятдин вилик рахайбуру "Ислам ва терроризм" сад-садаз къарши манаяр авай гафар тирдакай, къанунал амал тийизвайбуру къиле тухузвай гъерекатар диндихъ галас алакъалу туширдакай, капл гъар са мусурмандин буржи тирдакай лагъана.

Юсуф Къурбанова мярекатдин иштиракчийрихъ Ислам диндей тыхътин чирвилер аватла тайинарун патал "Суал-жаваб" викторина къиле тухвана. Гъалибчияр савкъатриз лайиху хъана.

Къедай ийин хъи, Сулейман-Стальский районда ихтиин мярекатар мукъвалин къиле физва. Мисал яз, 21-октябрдиз диндин межлис Нуңцүльгъирин хууре-ни тешкилнавай.

Мегъамед Гъажиеван - 120 йис За гыкI кIелнай?..

М.М. ГЪАЖИЕВ,
“Урус-лезги чаларин словардин” автор, илимрин доктор,
“Социализмдин пайдах” газетдин жавабдар секретарь ва
таржумачи

Анжах Совет власть хайила, 1920-йисалай заз мад келун мумкин хъхана. Сифте яз Дербентда учите-лар гъазурдай курсара келна. Абур күтаянна, учите-вал ийиз башламишна. 1924-йисуз Азербайжандин Къуба шегъерда курсара келна, анай хтала, за Дербентда учите-вал ийиз башламишна. Анай зун учите-лин профсоюзиз хъяна, гъана къвалах ийиз, Махач-къаладиз атана. Са шумуд ийисуз профсоюзда къвалахна, ахпа Наркомпросда инспектор хъана. И къвалахрал алац, заз жувахъ авай чирвал гък-ван тимил ятла акуна.

Са чавузи за жуван чирвал хкажун, жува-жува келун аль-вазарнач. Зун яваш-яващдиз институтдиз гъхъязъиз гъазур хъана. Эхир, 1931-йисуз Дагъустанда пединститут ахъяйла, адан къвед лагъай курсуниз гъхъана. И чавуз зи 34 ийсалай виниз тир, заз еке хизан авай, жув, чахутка кваз, азарлу тир. Пединститут а вахтунда домкадрода (гилан сельхозакадемия - ред.) авай. Шегъердай аниз 3 километр ава. Зун гъар юкъуз къвачи-къвачи гъаниз физ-хкъез хъана. Адалай гъе-ри къвалахни ийизвай. Стол-дихъ ацу-къна къхъиз тежедайла, за кроватдал, далудихъ хъуль-кузганар агадна, лезги чалаз перевоз ийиз, жафа чугуна, амма институт күтаянна...

Гъа чавалай за лезги чалал къвалахиз башламишна. Сифте урус чалай учебникар, газетдиз макъалаяр перевод ийиз хъана, ахпа жува бязи учебникар къхъиз башламишна. Институт күтаян-гъайла зун илимрин ахтармишнин институтда илимдин къул-лугъчывиле тайинарай. И чавуз лезги чалан месэлэяр илимдин бинедаллаз гъялиз эгечнан. Амма заз акуна хъи, идан патахай мадни келна къланза, вучиз лагъайта, чалан винел къвалахн патал са бязи илимар хъсандин чир хъана къланда.

Гъавилья 1936-йисуз зун Москвадиз аспирантурасиз фена. Ина за къве ийисуз къилди чалан законрин гъакъиндай илим, философиядин тархи, марксизм-ленинизм ва масабур келна. Ина за лезги чални келна. Москвада лезги чал гъикI келда лугъуз, къуне тажубвал ийизва жеди. Амма за келна. Тъялан чун раҳадай чал чир хъун беъз туш. Чалан законар, адап алатай девир, адап къене жедай дегишвилил чирна къланда. Чала газа интеснин гъалар ава, са гафар терг жез, масабур арадал къвевза, са формая масадбурулди дегиш жезва...

Чи Дагъустандин чаларин винел чехи алимри-академик Мещанинова, профессор Яковлева, профессор Жиркова ва масабур къвалахзана. За Жирковавай келна. Аспирантура күтаян-гъайдалай къулухъ за лезги чалан са шумуд учебник къхъена. Абур къвэз чида жеди: 5-7-классиз морфология, синтаксис ва 5-клас-сиздиз литературадин хрестоматия, программаяр, орфографиядин къайдайрин къватлап са словарь, сифтегъан школадин урус чаланни лезги чалан словарь. Сифтегъан школадин чалан вири учебникрин редакторвал авуна, 7-классиздиз литературадин хрестоматия тукъуэрна. Исятда чал ийизва са газа художественный эсерар. Месела, Пушкинан, Горькийдин, Толстойн ва маса писателин шейэр перевод авуна, Етим Эминан, Хурургъ Тагиран ширирин къватлап акъудна, Стлан Сулейманан ширирин лап еке къватлап тукъуэрна и мукъвара печатдиз гана.

Ибур вири, гъелбетда, школадиз герек тир къвалахар я. Амма ибуралди бесарун виже къведач. Феи ийисуз за лезги чала простой предложенидикай са илимдин къвалах къхъена, ам къвэз чидай синтаксисдин учебник хътнди туш, ам урус чалал къхъена. 12 печатдин лист ава, яни 250 чин авай еке къвалах я. Ам дис-сертиация я, яни заз чалан илим чидайди субут ийидай матери-ал я. Москвада къбулна, заз филологидин, яни чаларинни литературадин илимрин кандидат лагъай тъвар гана...

Шаз РСФСР-дин Наркомпросди заз “Просвещенидин отличник” лагъай значок, СССР-дин Верховный Советди заз “Знак Почета” орден гана. И еке къиметди зун мадни хъсандин къвалахнуз мажбур ийизва...

(“ЛГ”-дин 1997-йисан 16-майдин нумрадай. Макъала вич 1947-йисан 5-январдиз Дагъустандин радиодай гана. Чав ам профессор А.Г. Гулемгъамедова агакъарна.

Газетда мад сеферда гүнүкди, чи фикирдалди, ақылт-заявай несилирив чехи арифдардин ва алимдин риклини эр-зиманар агакъардай мумкинвал жезва. Мегъамед Гъажиев хътин алимар - къагъриманар вии ийсалай садра майдандиз акутун мумкин я. Ахътин ксаши лагъай гъар са келима къимет эңгиз тежедай ирс я. Макъала чна ав-торди виши къхъевал, дегишвилил кутун тавуна, хъвенва. Чав ам вишин нуғъат гъихътинди тиртла чир жезва).

Мердали ЖАЛИЛОВ

Вичи хейлин ийисара чи газет-дин редакцияда корреспондент, от-делдин заведующий яз къвалахай шаир - пародист, писатель, драма-тург, хъсан публицист ва таржума-чи, рекъера газа къекъвез, газа затлар, тъварар жағъур хъйиз, чи келзайвайбуруз раиц авур Шихзада ЮСУФОВАН и ийкъара 80 йис тамам жезва.

И материални чна гъа кардихъ галаз алакъалу яз гъазурнава. Вич чи арада амачиз хейлин ийисар я. Амма ирс ама...

Ери-бине Мегъарамдхурун райондин Къансаврин хурий тир ада Вини Ярагъдал, Хуурелдал, Дербентда детдомра тербия къачуна, анра келна. 1956-йисуз Дербен-тдин педучилище, 1961-йисузни ДГУ-дин филологиядин факультет аквалтларна. Хци зильтин ва къатну-пар авай Шихзадади гъеле студент тирла литературадин жуъреба-жув-

Шихзада Юсуфован - 80 йис

бар гъа ийисара акутна. Эхъ, хци къатнунар авай журналист тириялай аддай чи са газа ватанэгълийрин баркаллу тъварар дузыдал ахъкудз алакъяна. Абурукай сад штулви Мегъамед Гъусейнов - Лезгинцевни я. “Литературадин газетдай” акур са тъварци журналист яргъал сиягъат-риз акуднай, ахпа буба ва хва Лез-

Гужлу чешме

ре хилерай къелем ахтармишиз хъана. Литературадин месэлайрай къиенвай адап хейлин макъалаяр чи газеттари журналра чапна. Аквар гъаларай, гъа и карди ам публици-стикадин рекъель, ахпа чи литерату-рада цийиди яз гъатай пародийрин жандрални гъана. Вичи дерин къатнунар, гафарин чехи алем ава-чирдавай жуъртлудакъа я критика-дин макъалаяр, я айгъамар къхъиз жеда. “Муштупух” тъвар алай пародийриннин юмордин таб чи келзайвайбуру хушвиледи къбулунихъ, чи фикирдалди, гъа ихътин сир ава. Шамсудин Исаева гъа таб келай-валди, “Муштупух”, лезги-я! къиль гана, вижевай рецензияни къиенай.

Адалай гуъгуъни “Къе гъи югъя?” тъвар алац пародийрин цийиди таб акутна (1998-йис).

Лезгийрин алай аямдин поэзиядин антологиядани (Махачкъала. 1994-йис) Шихзада Юсуфов пародист яз гъатнава.

Чна винидихъ къеднай: Шихзада Юсуфов, сифте нубатда, хъсан журналист ва публицист я. Адан къелемдикай хкатай “Батандин хва”, “Зи баркаллу ватанэгълияр”, “Лезгинцев-инкъилабдин хва” - ктабар очеркрай ибаратбур я. И жигъет-дай ада Алибег Фатаховани Зияудин Эфендиеван, Къяяс Межидовани Буба Гъажикулиеван, Якъуб Яралиевани Мурадхан Шихвердиеван хъсан адетар давамарна.

Иллаки “Коммунист” газетда от-делдин зеведующийиле къвалахай ийисар беъзлубур яз гысабиз же-да. Винидихъ тъварар къунвай та-

Шихзада ЮСУФОВ

Чи девирдин манияр

Вишен чарап гъиле къада,
Чан девирдин къилевай яр,
Мад за нин тъвар сиве къада,
Къеж квай къуллугъ

гъилевай яр.

И падни зид, а падни зид,
Лугъуз, ян гуз къекъведа вун,
Дустар галаз къуланфериз
Кефли хъана хкъведа вун.

Къланда, къланда вун зи рикли,
Истиканда ширин чай хъиз,
Халад гада тукъвичи я,
Са къад пачка хкъваш къвализ.

гинцеврин къадар-къисметдикай риклепай тифидай хътина премия гана. Саки гъа жуъреда Ш.Юсуфова фикир “Советская торговля” газетдай акур Социализмдин Зегъметдин Игит Имамат Ибрагимовадин тъварцини, ада къхъенвай макъаладини чипел желбнай. Макъалада и дише-гълиди вич лезги тирдакай къиенвай. Ингъе журналистди яргъал Къазахстанда авай “Ал-ма-Атинский” совхоздиз чар къхъена. Гуъгуъни тайин хъана хъи, Имаматан бубаяр Мегъарамдхурун райондин Къуйсунрин хурий я. 1937-1939-йисарин жазайрин вахтунда абурун хизан гъа яргъа-риз акутнай.

Батандин Чехи дяведин ийисар тенбекдин лап къаълан беъзлар битмишардай 19 йиса авай рушаз Социализмдин Зегъметдин Игитвиллин тъвар гана. Адалай жегиль Игит а чавуз чакъ бажагъат авай.

Ш.Юсуфов себеб яз, Имамат яргъал рекъель вичин бубадин ватандал къиль чуугазни хтанай. Ихътин алакъяр арадал хкун журналистдин-публицистдин чехи агалкъун тушни бес!

Тбилисида яшамиш жезвай чи ватанэгъли Мустафаев Гулизарни журналист Юсуфова чараринни тъварарин къумекъадди лезги, вични Смугъулай тирди чир хъувуна. Гулизаракай сифте яз хабар ака-риз акутнай.

Яд къубудин дегънедава,
Дегънедава къум недай къвед.
Вун зи риклиин бинедава,
Мад курортдин катда чун къвед.

Идарадин машин къаник,
Чаз къанивал къекъведа, яр.
Къубад базар ква зи риклик,
Гъаниз фена хкъведа, яр.

Бакуд къулал анардин тар,
Адан къулухъ гала танкар,
Заз на гъай затини къланда,
Вун хтунал вил ала, яр.

На заз вучиз жаваб гудач,
За хъизиза хуруръ чарар.
- А ваз чидай вилкан хуър
Фадлай къулухъ амач хъи, яр.

Рикл чулав я, сунна билбил,
Са къутымдихъ гала зи вил,
Чи верчер гваз катай къалмиш,
Ви къил ягърай къавузарди?

демик Ибрагимов Гъаруна ганай. Гуъгуъни тир хъайивал, ругуд ийса авайла, дагъларай яна Мугъандиз куҷ жезвай бубайривай кважай рушаз Тбилисида ватан жагъана. Амма ада лезги манидин са куплет чизмай:

Вацал алац муркълар къвееze,
Муркълар къвееze къекъар хътина.
Кълан гада вуч ширин я,
Чайдихъ хвазей шекар хътина.

И нугъатди руш Смугъулай тирди чир хъувуна. Чараралди тайинарай алакъади Гулизар вичин бубайри ватандизни гъана...

Атомный “гимайрин шагъ” хъай Генрих Гъасановакайни Чехи ктаб къхъеди, адакай чи къенин аямдин инсанриз хабар гайдини Шихзада Юсуфов я.

Шихзадади Георгий Лезгинцеван “Дагъларай тир инсан” ктабни урус чалай хай лезги чалаз вижевайдиз таржума авуна. Гъа ийисуз ам Урасатдин писателрин Союздин членвилени къабулнай. И эсердин бинедаллаз Ш.Юсуфова драмадин эсерни хъхена. Ам Лезги театрдин колективди сегънедани эзигна.

Чи халъдин ирс къватлун патални Ш.Юсуфова хейлин къвалахар авуна. Зурба камалэгъли Алъкъадар Гъасанан фонд тешкилайбурунайни сад гъам я. Къекъвейтлани жагъин тийизмай “Ассари Дагъустан” ктаб чир урус чалал цийий къилелай акуд хъувуна. Ада къимет гун патал алимрин чехи общественность санал къватл хъанай. Республикаин Культурадин централда илимдин конференция зөвр ганай. Анал къейд авурвал, “Ассари Дагъустан” ктаб чандай ахъкудун патал тухвай къвалах тарифлуди я. Дагъустандин тарихдай ам чи гъиле гъат хъувунвай лап маракълу документрикай сад я.

Ш.Юсуфова саки 8 ийисуз Дагъустандин журналистрин Союздин консультантвиле къвалахна. Гъа чавуз адап алахъунрин нетижада “Дагъустан: инсанар, вакъиа, де-лилар” - информациядин бүллөтень акудиз башламишна. Ана чи республикада къиле физвай вири важибу крарикай къурелди хабар гузай. Ибур амай газеттари чап авун лазим тир.

Шихзада Юсуфова хейлин газетра (аслу тушир ва къилдин ведомствийрин) редакторларни авуна. “За Родину, за Сталина”, “Правда жизни”, “Прозрение”, “Будни агропрома” ва маса газетар къелзайвайбурун патай итиж арадал гъайб-бур я...

Эхъ, ихътин ирс гума чав, шаирди, публицистди, таржумачиди тунвай. Адакай чи мектебрани кол-леджра, вузра менфят къачузва. Акъалтзавай несилириз ам рульдин гужлу чешме я.

Заз къве къутым гъана, лугъуз,
Къве ийис гана фена зи гъуль.

Зун гамунихъ ацу-кънава,
Пенжер ахъз, билбил рахаз.
За гам тарай авудайла,
Гъаларин къенти амукъна заз.

Заз мад къелун къланда, диде,
Зун къелункай икрагъ хъанва.
Институтар къутяйбайбур
Къччайра гъакъ сиягъ хъанва.

С. Керимова

Мегъамед ЮНУСОВ,
Гъажиеван тъварунихъ галай заводдин
агъсакъалприн советдин председатель

Алай 1-йисан 7-ноябрдиз Дагъустандин зурба карханайрикай сад тир "Гъажиеван тъварунихъ галай завод" АО-дин 85-ийс тамам жезва.

Дагъустандин машинар ақыудунин индустрядин сад лагъай кархана, Зегъметдин Яру Пайдахдин ордендин сагыб "Гъажиеван тъварунихъ галай завод" АО Дагъустандин газаф миллетрикай тир векилрин коллективди арадал гъана, виликиди тухвана ва гилани и кар давам жезва. 1932-йисан 7-ноябрдиз, суварилай гульгъуныз, заводди сифте сеферда яз промышленный къайдада чульгъун цуурна. Гъавилляй 7-ноябр заводдин хайя юзъ яз гъисабазава.

Сифте 1-йисара заводди карханайрин ва колхозрин тадаракар ремонт ийиз, яшайиша ишлемишавай шейэр, алатар, дагълух чайринг гидроэлектростанцияр патал турбиняя, балуғчиллип промышленностдин дизелдин тадаракир деталар ақыудиз хънай.

Батандин Чехи дяведин 1-йисара, заводдин 400 жегъиль рабочий фронтдин фейила, станокрихъ чаяр абурун папари, вахари, рушари къуна. Заводди женгиниз герек шейэр (снарядар, минаяр, ва икмад) ақыудиз башламишина, гъакни фронтда ишлемишавай женгинин машинар ремонтзавай, оборонадин фондуниз тақытар, чими парталар, гульгъутар, бегълеяр, Яру Армия патал пишкешар къватлавай ва рекъе твазвай.

И 1-йисара чүтүр зегъметдай ДАССР-дин Верховный Советдин Президиумдин Указдалди, заводдиз Советрин Союздин Игит, подводник Мегъамед Гъажиеван тъвар гана. Ида заводдин рабочийрин ругъ мадни гужлудакас хажна, абуз зегъметдин рекъе мадни еке гъунарлувиер къалурунал гъевесламишина. Нетижада кархана Государстводин Оборонадин Комитетдин гъилий-гъилиз къведай Яру Пайдахдиз 9 сеферда лайиху хъана.

Заводдин къве къуллугъчи - Иван Горбачев ва Яков Сулейманов - Советрин Союздин Игитар хъана, 470 касдиз Советрин государствоводин орденар па медалар гана.

Дяведилай гульгъунын 1-йисара заводди цийи журедин продукция, кылди къачуртла, халкъдин майишатдин журеба-жууре хилера ишлемишавай насосар ақыудиз башламишина. Производства агалкъунрай 1985-ийсуз карханадиз Зегъметдин Яру Пайдахдин орден гана.

Акционервиллин обществодиз элкъвейдалай къулухъ, яни 1992-йисан 1-июлдилай, ина производстводин къурулущадиз талукъ дегишивилер къиле физ, цийи журедин технологияр ишлемишиз гатлунна.

Реформаяр башламишайла завод, оборонадин комплексдин маса карханаяр хъиз, дерин кризисда гъята. И кар заказар бес тахъунихъ, государстводин патай къумек амукъ тавунихъ, къунши Чечен Республика да къиле фейи вакъяр себеб яз, экономикадин рекъяй блокадада гъатунихъ, приватизациядихъ, винис тир налогрихъ, хаммадлин, электроэнергиядин къиметар ва транспортдин тарифар хаж хъунихъ галаз алакъалу тир. Нетижада республикадин меркезда авай 8 карханадин къалах тамамдакас ақъвал хъана.

Амма заводдиз машгъур подводник, Советрин Союздин Игит Мегъамед Гъажиеван тъвар гунихъ, ина къалахай рабочийрикай Советрин Союздин Игитар хъунихъ, производстводин маса къвенкъечийрин тъваририхъ галаз алакъалу гъевесди карханада арадал атанвай хъсан адетар хъудай, намуслувилелди зегъмет чүгвадай заводдикай журеба-жууре хилериз герек тир продукция ақъудай, Россиядин машиностроенидин виридалайни зурба карханадиз элкъурудай фикирар хъудай мумкинвал гана. Лайиху пай и кардик лезги халкъдин векилрини кутуна.

Н.Бабаев

Хив райондин Къулан Захитирин хърият тир **БАБАЕВ Нурбек Абдурашидович** заводда къалахиз 50-ийс хъанва. "Гъажиеван тъварунихъ галай завод" АО-дин директорин Советдин председатель яз, ада карханадин генеральный директор А.Я.Папалашеваз лап четин шартларга авай вахтунда коллектив ва виниз тир пешекарвилин къуллугъчияр хънин карда къумек гана.

РФ-дин "Шельфовый мяденар ишлемишиз башламишун патал 2013-2030-ийсара гимияр расунин ва техника ақыудунин къалах виликиди тухун" госпрограммада иштиракунади, гендиректорди ва директорин Советдин председателди карханадин къуллугъчирин чалишишивилер производство базардин истиемишурхъ галаз къайди авунхъ элкъурунна, конструкторар, технологар ва инженерар лагъайтла, тадаракирин цийи журедин механизмаяр ва производстводинни технический тайинвал авай шейэр ақыудул машгъул хъана. Са жерге серенжемар къабулуни производстводин нетижалувал артухардай мумкинвал гана.

Къетлен фикир базарда къвенкъечи чакъуниз, кадрийрин пешекарвал хажуниз, алай аямдин технологияр ишлемишуниз, харжияр тымил хъуниз гуз башламишна.

Къве руководителдини гъисабазавайвал, вири месэләяр кадрийри гъялзава. Нурбек Абдурашидович, асул везифаир тамамаруннайт тыйер, 150 лезгири карханадин къалахда иштиракунин, кадрияр хъягъунин, абуз талукъ чайкал тайнарунин, цийи журеда вердишарунин ва тербияламишунин месэлайрал машгъул я.

Ина ва я маса къарап къабулдалди ва пландик кутунвай месэләяр тамамариз башламишади вилик абуз сифте коллективда веревирд авун адет хъанва. Ахпа вири къуватар асул месэләяр къилиз ақыудул желбазава.

Жегъиль кадрийрихъ авай игтияж винизди тирди фикирда къунади, 2016-ийсуз 48 ученик къабулна. Мажиб гъвчиди, сагыламвал заифди ва къалах заланди хъун себеб яз, абурукай 12 кас къалахдилай элячна. 19 ученики разрядар къачунва. Ученикриз ина вицца 5465 манат стипендия гузва, гъакни абуз пулсуздакас яшамиш жезва ва ыикъа пуд сеферда түль гузва.

Заводди рекъе туналди, ДГТУ-да бюджетдин бинедаллас 6 касди къелзава. Вуз ақылтларайдалай къулухъ абуз 3-ийсуз заводда къалахун хиве къунва. 109 студентди производстводин ва дипломдилай виликанди тир тежриба къачунва. Заводдихъ чирвиллер гудай къалахдиз талукъ лицензияни ава, ина токарар, фрезеровщикар, слесарар, электросварщикар, шлифовщикар ва са жерге маса пешекарар гъазурзава.

Карханадин 100 работникини 40-ийсалай газаф вахтунда къалахзава, гъа жергедай яз 20 касдихъ 50-ийсалай газаф тежриба ава. 34 къуллугъчидин яшар 70-ийсалай алатнава. Абуз я руғъдин къевивал, я къалахдиз бајарагъвал, я коллективдин арада гъурмет,

риклиз чимивал, намуслувал квадарнавач ва жегъилар тербияламишунин карда иштиракзава. Заводда агъсакъалприн советдин институт кардик ква. Агъсакъалар ина неслиар алакъалу ийизвай пълкъя я лагъайтла жеда. Абуру карханадин хъсан адетар хъзза ва жегъилириз и жигъетдай хъсан чешне къалурзава. Советди гъакни карханадин руководстводиз работникар гъык руғъламишдатла, эдеблу яз гъык тербияламишдатла, коллективда вири патал къулай шартлар гъык тешкилдатла, гъа крариз талукъ месялтэр гузва.

Цехра жегъилприхъ насыгъатчияр, абуз дузы рекъе твадай ксар галкъурзава. Абуруса вацран вахтунда цийиз атанвай пешекарар заводдин къалахдин гъавурда тун ва абурун къалах ахтармишун лазим я. Тербиячиди умумър патал важибул къарап къабулиз, политикадин жигъетдай активвал хажиз, тамамарзавай къалахдин еридин ва умумърдин жигъетдай жавабдарвал жуван хивез къаҷуз чирзава, жегъиль гадайрин ва рушарин савадлувал хажуниз фикир гузва. Жегъилприхъ чирвилер ва тежриба агакъарзава, къумек гузва, абуз пешедин рекъий хажхънал гъузчилавазава ва икмад. Гъа и ксари (насыгъатчир) жегъилприхъ санлай къимет гузва, яни абуру карханада къалахунихъ гележег авани, авачни, заводдиз абурукай хийир жедани, жедачни, гъдан патахъай луѓузвава. Бязи вахтара ихътин характеристика тербиячиди гъята 2 гъафте алатнамазди гузва. Тежрибалу тербиячирин учениклиз чехи неслиринг зегъметдин адетар хънин ва артмийшун месялтезава, къалахдин нетижалувал артухарзава. Абуру теклифдалди, месела, пешекарвал къачун разряд гунали тести-къариз башламишнава. И кар зегъметчи коллектив санал къатл хъянвай чқадал, суварин шартларга ийизва, руководстводин патал пишкешар гузва. Икмад хъайла, жегъилар чин зегъметдин вахибулвиллин гъавурдан гъятзава.

Лезги тербиячияр

Мегъарамдхурун райондин Билбилхурун-Къазмайрилай тир **КЕРИМОВА Салидат Бутаевнади** завода 1982-ийсалай къалахзава. Ам 18-нумрадин цехда рулевой машинирин комплектовщица я.

Сулейман-Стальский райондин Вини Стальрилай тир **АГЪАБАЛАЕВ Дарвин Ахмимирзоевича** карханада 1980-ийсалай къалахзава. Абуз вахтунда ам 2-нумрадин цехда автомотрин ва полуавтоматрин наладчик я.

Хив райондин Тркалтин хърият тир **МИСЛИМОВА Жамиля Къайбоннади** завода 35-ийсалай артух девирда къалахзава. Абуз вахтунда ам 2-нумрадин цехда токарь-револьверщица я.

Жегъиль пешекарар къалахдик тамамвилелди эжечайдалай, коллективра чин чакар къурдалай къулухъ абуз гъаъсигъа, виниз тир агалкъунрал гъидай зегъмет чүгунин рекъе твазава. И девир 2,5-3-ийсуз давам жезва. Тапшургъяр къилиз ақыудун ва артухни алаз тамамарун шад гъалара къейдзава, производстводин къвекъечийриз къетлен фикир гузва, абуз гъевестамишзава. Гъакни ина цийи шейэр тукъуруззабур (изобретателрин) ва авай шейэр мадни нетижалубур ийизвайзбур (рационализаторрин) тежриба машъурзава, жегъилар гъялзиз тахъянвай месэлайрал желбазава ва абурун теклифар фикирда къазава. Гъаниз килигна, карханада цийи журедин техника теклифай ва производствода ишлемишиз башламишай, заводдин механизмаяр ва алатор алай аямдин истемишунрив къадайвал тукъуруззабур гъевестамишзава.

Мегъарамдхурун райондин Хуэрелин хърият тир **САЛМАНОВ Абдулкъафар Батманович** (ам 1938-ийсуз дидедиз хъана) заводдин армиядин жергейрай хтайдалай къулухъ, 1960-ийсуз, термистдин ученик яз къабулнай. 1968-ийсуз Ленинграддин гимияр расдэй институт ақылтларай ам Горький шеърда авай "Красное Сормово" заводдин гъулерин судостроенидин къилин эцигунардай отделдиз, цин къаникай фидай атомный луѓквейрин (АПЛ) старший эцигунардайдан къуллугъдал рекъе туна.

А. Салманов

Ж. Мислимова

адетар хульзвай кархана

АПЛ-ар ВМФ-див вахкудайла, электричествотин рекъяя ва автоматикадай жавабдарвал адан хиве авай. Абдулкъафар Батмановичан ишириквал аваз АПЛ-ар Северодвинск, Полярный, Североморск ва Севастополь шегъерра вахкузвай. 1990-йисуз ам Махачкаладиз М.Гъажиеван тъварунихъ галай заводдиз къилин энергетикдин къуллугъдал хтана. Дагъустандин лайиху энергетик тир ам гъуматдин са жерге шабагърин сагыб я.

А.Салманова заводда электрикрин, термистрин, электромонтеррин аттестация тухуза, электричествотин рекъяя хатасувзилин группа тайнаразава, энергоресурсар ишлемишунал гъучивалзава, работницириз виниз тир напряжение авай электричествотин таъсирикай худай жууре чирзава.

Ахцегъ райондин Игъиррин хуърий тир ЭМИРОВ Вагъид Къаферовича заводда 2004-йисалай къалахзава. 2011-2016-йисара ада Гъажиеван тъварунихъ галай завода технический директордин везифаяр тамамарнай.

1974-1990-йисара "Авиагрегат" завода механизацидин ва автоматизациядин отделда конструктор, адалай къулухъ 2003-йисалди "Даггпроводхоз" институтда конструкторвиллин отделдин начальник яз къалахна.

Алай вахтунда заводдин технологический къалах (процесс) механизация ва автоматизация авунин отделдин начальник я. Адан везифайрик конструкторвиллин документация тукъурун, производствотин къалах тамамвилледи механизация ва автоматизация ийидай таъватар гъазурун ва кардик кутун акатзава. И карди производствотин технический дережа хкажиз, гъилелди ийизвай запан зеъмет къэзилари, продукция жувас акъваззавай къимет агъузариз, адан ери хкажиз, къалахдин къулай шартлар тешкилиз къумек гузва. Вагъид Къаферовича ахтармишавай тадаракар сифтеъян аттестация ийизва, абур ишлемишуниз талукъ паспорта тукъурузава, технологический тадаракар гъазуринин ва абур производства ишлемишиз башламишунин графикар тукъурузава. Ам жегъилрин насиъбатчи я.

Ахцегъ райондин Чеперин хуърий тир АГЪАВЕРДИЕВ Закир Агъавердиевич заводдиз Дагъустандин педагогический институтдин физикадинни математикадин факультет акъалтарайдай къулухъ, 1977-йисан 6-июндиз, атана. Сифтедай ада НОТ лабораторияда инженер яз къалахна. Къве 1-йисалай заводдин АСУП отделдиз инженер-программист яз хъфена. Гульгъунлай ам Москвадиз программист гъазурдай курсариз рекъе тунна. Ина лап хъсандиз къелна, заводдиз хтана. Закир Агъавердиевич къиле авай отделди гъилелди ийизвай газаф къалахар автоматламишнава: мажибрин гъахъ-гъисаб, кадрийрин отдел, касса, асул таъватар ва тимил къимет авай металлар гъерекатдик кутун. Къалах къве сменада ийизвай.

Компьютерар пайдо хъайила, и крар абуради тамамариз эгечина. 1995-йисуз АСУП информацидин технологийрин отделдиз элкъуруна ва З.Агъавердиев отделдин начальникдин заместитель, 1999-йисалай отделдин начальник хъана.

Отделдин вилик компьютерар маса къачунин ва къуллугъчийриз абуради къалахиз чирунин месэла квай. Карханадихъ вычислительный техника патал финансирин таъватар аваир. И чавуз Закир Агъавердиевич из Москвадай са кархана жагъана, ана ВТ заводдин продукциядихъ дегишарунал рази хъана. Къве 1-йисалай вахтунда завод тамамвилледи компьютерлди, принтерлди, маса техникадалди таъминарна.

Генеральный директорди технический къуллугъяр, яни къилин конструктордин отдел (ОГК) ва къилин технологийн отдел (ОГТ) тамамдаказ автоматламишунин месэла вилик эзигнавай. И кар патал Москвадихъ газаз алакъалу хъана ва АСКОН фирмадай тир преподавателриз, заводдин пешекаррзис КОМПОС ЗД программада къалахиз чирдайлал карханадиз атун теклифна. 1996-йисалай ина Интернет ава. Продукция маса гуни-

н гъакъиндай саки вири икъраар, гъахъ-гъисабар, къхинар вири Интернетдай ийизва. Вири отделар дуънъядин сетдик кутунва ва ВТ-далди таъмин я. Интернетдилай гъейри, чқадин (локальный) сетарни ава: карханадин отделар чин арада алакъалу авунва. Сагъамвиллин гъал себеб яз, Закир Агъавердиев 2016-йисуз начальникдин къуллугъдилай элячина, амма и отделда къалахун давамарзава.

Хив райондин Къулан Захитирин хуърий тир ШТИБЕГОВ Надир Рамазанович заводдиз 1975-йисуз атана. Алай вахтунда ам плавново-экономический отделдин начальник я.

Къалахдин нетижалувал артухарун патал работницириз фикир зеъметда жезвай хархияр тъимишарунал, тадаракар, материальный ресурсар къил-къилеллаз ишлемишунал, гъар са касди тайин тир вахтунда гъазурзавай продукциядин къадар (норма выработки) артухарунал желбнава.

Пландин кутунвай къадар къазанжияр таъминарун, базарда заводди къунвай чка хүн патал карханадин продукциядин къиметар тайнаразава, цийи муштеририхъ къекъвезва. Къалахдин нетижалувал ва ери хъсануналди яшайишдин рекъяя къуллугъяр тамамарун, мажибар хкажун патал пулдин таъватар къват! жезва.

Надир Рамазановича гъисабзавайвал, кархана вилиди финин гъерекат къенин юкъуз авайдалай са шумуд сеферда газаф ийгин хъун лазим я.

КҮРРЕБЕГОВ Исамудин Жамалудиновича "Гъажиеван тъварунихъ галай завод" АО-да къилин бухгалтер яз 2003-йисалай къалахзава. Ада карханадин руководстводиз производствотин къадар, къурлууш, продукциядин жуъреяр, абурун къиметар масадан къаришишвал авачиз тайнарази къумек гузва. Къил-къилеллаз авур къалахдин нетижада карханадилай государствотин къумек галализ, паталай инвесторар авачиз, хаммалдин, энергиядалти таъминаразавай шейэрин, тадаракрин къиметар ва таможнидин тарифар датлана хкаж жезвай и вахтунда производство дурумлуди ийиз, инновационный жуъреда вилиди фин патал алай аямдин механизмаяр, тадаракар маса къаҷуз, заводдин къалах ва рабочийрин яшайишдин шартлар хъсанариз алакъинава.

Къалахдин рекъяя юлдашрин кефи хадач, гъа са вахтунда вичин гафунал къеви-вальда, истемишунарда. Коллективда Исамудин Жамалудиновича лайихлудаказ гъурметзава. 2012-йисуз ада РД-дин лайиху экономист лагъай тъвар гана.

Ада заводдиз виниз тир къазанжияр гъидай шейэр - элкъуриз жедай затворар, гъульпун насосар, руевой машинар - акъудуниз къетлен фикир гун теклифзава.

Завод эзигиз гъиле къур 1-йисалай (алатай асирдин 30-йисар) ам алай мулк шегъердин къерех, нацри къунвай, уленаар авай чка тир. Гила Гъажиеван завод алай чка Махачкала шегъердин юкъя лагъайтла ягъалмиш жедач. Гъаниз килигна, республикадин меркезда экологиядин жиъетдай хатасувал таъминарунин, хаталу производство тъимишарунин макъсаддалди Каспийск моногородин инвестицийрин "Уйташ" майдандал литеиний цех эзигнава. Анис фидай реҳъни, чиргъ вегъена, тукъурунава, элкъурунна жуғун янава, лазим бязи дараматар эзигнава. И чка электроэнергиядалди, газдалди таъминарунин, къир цанвай реҳъ тукъурунин къалахар "Дагъустан Республикадин моногородин газаф хъяни" ГКУ-ди алай 1-йисалай эхирдади къутягъун лазим я.

"Уйташ" майдандал элячуни Гъажиеван тъварунихъ галай заводдиз чилелай, эменидилай газаф налогрин къадар тъимишардай, "Техникадин рекъяя цийишилар тун ва заготовительный производство газаф хъяни" проектдин серъятра аваз, базарда гъуъжетиз жедай, илимдал бинеламиш тир, технологичный шейэр акъуддай, 200-далай артух къалахдин цийи чкаяр таъминардай ва республикадин бюджетдиз къведай финансар газафардай мумкинвал гуда.

"Гъажиеван тъварунихъ галай завод" АО-дин цехар Каспийск шегъердиз акъудунин къалахрин къиле карханадин генеральный директор ПАПАЛАШОВ Абдулвагъаб Яхъяевич, капитальный эзигунийн рекъяя генеральный директордир заместитель ШТИБЕГОВ Энвер Мигъажудинович (Хив райондин Захитирин хуърий я), ОКС-дин начальник БАБАЕВ Рамазан Ярагъмирович (Сулейман-Стальский райондин Курхурий я) акъвазнава.

Инвестицийрин "Уйташ" майдандал завод эзигуний къалахрин генеральный пурратчи "МЕГА-строй" ООО ва адан директор ВЕЛЕГАЕВ Гуснедин Гъажиагъаевич (Докузлара райондин Мискикарин хуърий я).

Гъажиеван тъварунихъ галай заводда гъакъини отелрин начальник яз къалахзава: ахцегъи ШАГЬМАРДАНОВ Абдул Агъмировича (административно-майшатчилини), игъирви ЭМИРОВ Вагъид Къаферовича (механизацидин ва автоматизациядин), ахцегъи КЕРИМОВ Абдулманаф Абдулфаттаевича (1-отделдин), Мегъарамдхурун райондин Мульгъверганрин хуърун агъали ЭМИРАЛИЕВ Руслан Эмиралиевича (информациядин технологийрин), Дербент райондин Белик поселокдай тир АБДУЛЛАЕВ Агъакерим Абдулкеримовича (зегъмет хънин ва хатасувзилин техникадин). Абурун намислу зегъметдин нетижада карханадин коллективди вилик эзигнавай месэлайр къилини акъудда.

2016-йисан 1-декабрдиз Федеральный Собранидиз рекъе тур Чарче РФ-дин Президент Владимир Путин къейд авурвал, экономикадин, сиясадин ва яшайишдин важиблу месэлайрихъ галаз сад хъиз, улкведин обронадинни промышленностдин карханадар дерианди цийи хъувунин, абуру акъудздавай продукциядин пудан са паюнилай тимил тушиз алай аямдин, базарда гъуъжетиз же-дай гражданвилин шейэр жедайвал авунин игътияж ава.

Масанал хъфинин ва производствотин конверсиядин, яни оборонадин продукциядилай гражданвилиндад элячунин четин девирда заводда ЖКХ-дин игътияжар патал лазим арматура, чими ва къайи ятарин турбайрин б жуъредин задвижкари акъудунин къалах кардик кутазва. Нафтадин ва газдин промышленность патал трубопроводрин махсус жуъреда тукъурунавай арматура акъудздава.

Элкъуриз жедай затворар, гиммилар эзигдай насосар ва руевой машинар се-рийн квайдада акъудздава.

Ракъун шейэр термодиффузиядин жуъреда цинкламишунин цийи технология ишлемишиз башламишнава.

Фермерар, хуърун майшатдин кооперативар ва майшатар целди таъминарун патал трактордихъ галкъурдай ва винелай яд гудай тадарак тукъурунава. Хуърун майшатдин министерстводихъ галаз санал и тадаракдин ахтармишунар къиле тухвана, адахъ гележек авайди тестикъарна. Карханадивай техил регъведай, тарариз дарманар ядай, къаришмаяр какадардай ва хуърун майшатда лазим жезвай са жерге маса тадаракар, алатор акъудиз жезва.

Цуурнавай чуъгуңдикай заводди обще-ственныи чкаяр, бахчаяр патал мягъекем къурсуюра, канализациядин люкар, багъларини, паркарин фонарар, куъчедин светильни-кар, хейлин маса шейэр гъазурзава.

Эхиримжи 5-йисалай вахтунда акъудздавай продукциядин къадар 215 миллион манатдилай 553 миллиондив агакъаддай газаф хъяни. Юкъван мажиб 2012-йисуз 9766 манат тиртла, шаз 24051 манатдив агакъанава. Алатай 1-йисалай налогар яз 137,5 миллион манат ганва, государствотин патай лагъайтла, гъичса кепекни атанвач.

Алай вахтунда заводди пешекарвал авай рабочийиз къвед вада пуд лагъай пешейрай чирвилер гунин, чилин деринра ишлемишдай насосрин ери хъсанарунин, акъудздавай къадар газафарунин, гъулдан цуурдай цийи къайдаяр ишлемишиз башламишунин ва карханадин техника цийи хъувунин месэлайр вилик эзигнава.

В. Эмиров

З. Агъавердиев

Н. Штибегов

И. Куйребегов

Дикъет це, инсульт!

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Алай йисан 29-октябрьдиз-Виридуңыздын инсульттүрхүү галаз жөнгө чүгвадай юкъуз - Махачкала, Аварин драмтеатрдин фойеда, и азардин вилик пад күнүз талукъарнавай са жерге серенжемар-«сагъламвиллин майданар» күлил тухвана. Са шумуд сиятда меркезийриз инсульт арадал гызытай кылил себебар, га гысабдай яз дамаррин ивидин гөрекат чирдай, и жигъетдай чипин сагъламвал ахтармишдай (кылил мефтедин ва гардандин дамаррин УЗДГ, ЭКГ, кардиовизордин күмекдади ахтармишунар ийидай, вилер ахтармишдай ва икмад), пешекар дуттурин (терапевтдин, кардиологдин, неврологдин, окулистдин, психотерапевт-

дин, гигиенадин рекъяй тербия гудай...) меслятар къачудай мумкинвал авай. Важибу и серенжемдин тешкилатчияр Дағъустандын здравоохраненидин министрестводик акатзаявай республикадин кардиодиспансер (РКД), республикадин медицинадин профилактикаидин центр (РЦМП), республикадин клинический больница (РКБ) ва шегъердин 1-больница тир. Мярекатдин макъсад агъалияр, сифте нубатда, жеъилар инсульт азардин, гыкни инсульт ханвай касдиз дүз-даказ ва вахтунда агакъарай күмекдих авай важибулини гөвурда туникий, кылиндидин, и жуъредин күмек гуз чи-руникай ибарат тир.

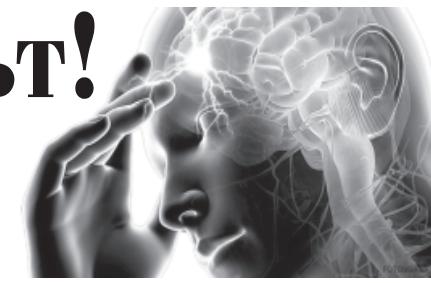
РИКІЕЛ ХИН: 2004-йисуз Виридуңыздын здравоохраненидин организацияди (ВОЗ) инсульт - им газаф инсанар кынин къал гызытай еке завал яз малумарнай. 2006-йисуз инсульттүрхүү галаз жөнгө чүгвадай Виридуңыздын организация тешкилнай, адани и азардих галаз жөнгө чүгвадай югъ тайнаранай. Инсульт себеб яз кечмиш жезвай инсанрин къадардал гъалтайла, Россия дүньяда сифтегъанбуруй са чкадал ала.

Мярекатдин тешкилатчийрикай сад тир РД-дин Минздравдин РЦМП-дин кынин дуттурдин заместитель Элеонора Алиевадин сүббетдай малум хайивал, «сагъламвиллин майданар» иштиракчырин чехи пай яш ханвай инсанар тир. Абурукай хейлинбуруз чипин азаррикай хабар авайтәни, гипертония-дамарра ивидин гөрекат къадардилай ийгин хүнни (АД) инсульт арадал гызытай кылил

себебрикай сад тирди чизвайтәни, АД - хаж тахъун патал дуттурри меслятнавай дарманар лагъайтә, вирида ва вахтунда хъван тийизвайди газафбуру хиве күнү. И касар чипи-чилик умуръ хаталувилек кутазвайдан патахъай гъавурда тунай. «Сагъламвиллин майданар» ахтармишай инсанариз меслятар гана, бязибуруз лазим дарманар къхена.

Ингье, чун РКД-дин кардиологар тир Э.Марданов ва А.Арсланов ацуқынавай (абуруз агъалийри и мярекатдин серъятра аваз кылы тухванвай ахтармишунриз баянтар гузвой) столдих агатзала. Инихъ газаф къадар инсанар галай. Амир Арсланован сүббетдай малум хайивал, «сагъламвиллин майданар» ахтармишунар кылы тухвай 80 % агъалияр сагъламвал пайгардик квачир касар тир. Чехи павиониз чипин азаррикай хабар авай, абуруз кылил ва риклин талар тади гузвой. Са шумуд касдиз чипин дамарра ивидин гөрекат ийгинди тирдакай эсиллаштар хабар авачир (идахъ галаз алакъалу яз ЭКГ-ди риклин кывалах пайгардик квачирдини къалурзашай). Ихтиин инсанар иллаки еке хаталувилек ква.

- Кар кардай фидалди вичикай хабар тагун - им азардин фендигарвал я. Дамарра ивидин гөрекат ийгинди хүн ва атеросклероз (им ивидин дамаррин хронический азар я, ам себеб яз дамаррал холестериндин бляшкайр арадал къвеза, ахпа дамарар гүттүр жезва) - ибур инсульт арадал гызытай кылил кыве себеб я. АД винизди тир газаф инсанариз адакай хабар авачиз яшамиш жез хейлин ийсар-

лерилай инсульт ханвай касдин гележег са къадарда аслу жезва. Гыкъи хыи, инсульт башламишай сифтегъан күд сят инсан патал газаф важибу вахт я, - сүбъетзала Амир Арсланова.

Кардиологори кватл ханвайбуруз инсульт чир жедай регъял къайдадикайни сүбъетбетна. Газаф вахтара пиянди хызы азвазай инсан, инсульт ханвайди яз хүн мумкин тирдал фикир жэлбна. Гыа ихтиин са душушыз мярекатдин иштиракчи тир жегиль итимдини риклек хана.

- Стап Сулейманан багъда зи патав ацуқынавай итимдиз денбедин пис хана. Эгер зун адан патав ацуқынавицирта, азаз пис жедалди заз ам акунвацирта, за ам пиянди я лайланы фикирдай, вучиз лагъайтә адан раҳунар пияндан раҳунриз ухшар тир, дузыилледи са гафни лугуз жезвачир. Анжак рикл алай чка күнү шак гъун мумкин тир. Зун медицинадин гъавурда авай кас туш, зи ийир-тийир кважынай, амма энгел тавуна за «Тади күмекдиз» зенгнай. Бахтунай къиз, а члавуз «Тади күмек» фад агакъуни, инсан ажалдин къармахрай акъудиз күмекна, - сүбъетбетна ада.

Ихтиин душушыра вахт квадар тавнинъ еке метлеб ава. Икк, инсульт ханвай кас, раҳунар чур хүнүнай гъейри (адавай гъатта вичин тіварни дүз-лугуз жедач), мадни ихтиин лишанралди чир жеда:

- адавай хъуърез жедач, сивин са пад авахъда;
- а касдивай гъилер къведни хажиз жедач, са гыль аватда;
- а касди вичин кыл пис тізвайди, вири беденда бушвал авайди гъиссда;
- чиниз, гъилеризни квачериз хабар амукудак;
- вилерин ишигъ зайиф жеда.

- Ихтиин душушыра гъасята «Тади күмекдиз» зенгнай, пис ханвай кас къаткурна ва я ацуқьарна кланда. Хуруда тал гъатнаватла ва я рикл алай чка заланза-вартла, нитроглицериндин са таблетка мечин къанник күтүртла пис жедач. Регъятал тахъайтла, 5-7 декъиқка арадай фейила, са таблетка мад ишлемиш жеда, амма къведалай артух - вай, - меслят къалурзана пешекарри.

ни алатун, ахпа и кар себеб яз са юкъуз инсандин кефи садлагына чур хүн мумкин я. Ихтиин вахтунда инсандин вичи-вич тухвай саягъдилай (яни вич-вичикай кважындали илек акур серенжемилай), «Тади күмек» агакъай вахтунилай, гыкни патав газ хайи инсанрин чалишишиви-

Къейд авун лазим я хыи, мярекатдин серъятра аваз инсандин сагъламвилиз талукъарнавай са шумуд передача ва фильмаярни къалурна. «Сагъламвиллин майданарикай» менфят къачур вири касар и серенжемдин тешкилатчийриз чухса-гъул малумарнай.

Къайдайрал амал ийин

М.А.АМИРОВ,
РД-да авай Россиядидин УНД-дин ва
МЧС-дин ГУ-дин ПР-дин Махачкала
шегъерда авай 1-нумрадин ОЛГ-дин
ОНД-дин ва ПР-дин старший инспек-
тор, къенепатан къуллуғынин капитан

Эхиримжи вахтара яшайишдин къвалери цаяр күнин душушышар газаф жезва. И кардин себебни цаяр къуникай хүнин къайдайрал амал тавун я. Ша, чна и къайдайрал амал ийин, гыкъи лагъайтә, цаяр күнү къвалин эмени тергизава, инсанар телефон жезва.

Яшайишдин къвалери цаяр күнин къили себебар ибүр я:

- цүлв мукъаятсузиледи эгечун;
- къатканвай месиклаплрус чугун;
- аялар цүхъ газаф къүгъун;
- электрикдин тадаракар эцигайла, цаяр къуникай хүндай къайдайрал амал тауун;

- газдин тадаракар ишлемешунин къайдайрал чурун;
- дараматрин патав цаяр хъуен ва зирзибидиз цай ягъун;
- цай кутун патал фад цай къадай бензин, аётон ва маса шайэр ишлемешун.

Агъадихъ галай меслятрапл амал авуртла, цаяр хъийдай сезондиз квевай күн къвал - эменин цай къуникай хүз жеда:

- цаяр хъийдай цийи тадаракар анжак пешекардив эцигиз тан;
- цаяр хъийдай тадаракар газаф ийсуз пешекарди ахтармишин ва абур ремонт ийин;
- бойлерар, пичер, яд чими ийидай котелар, пичерин турбаяр тайин къайдада михъдай график түккүүрн;
- къарас кудай пичер, каминар, гумадин турбаяр газаф ийсуз ахтармишин;
- къвале къарасдин цывин ишлемеш тийин. Ам кудайла умуръ патал хаталу тир угардин газ арадал атун мумкин я;
- кусдалди вилик каминда цай аманчи килигин.

Къвалер чими ийидай электрикдин тадаракар

Электрикдин тадаракрилай цаяр къунин къве себеб ава: абур ишлемешунин къайдайрал чурун ва таквадай жуъреда чуруузва хүн.

Агъадихъ галай меслятрапл амална кланда:

- электроприборар къачудайла, чеб чипиз хкатдайбүр хягъя;
- чимивал гудай приборрин элкъевна вири патарихъай ачух чка аваз хүн лазим я;
- абур фад цай къадай пердейривай, месин агъаривай, мебелдивай са метрдин яргъя хъана кланда;
- аялар чимивал гудай приборрин патав агатун лазим туш;
- приборар анжак сертификат авай-бур ишлемешун гөрек я;
- электрикдин обогревателар ванайна ва маса чакира ишлемешин виже къведад;
- кусдалди вилик чим гудай вири приборар хұда;
- чуруузвой розеткаар ишлемешимир, са розеткадик са шумуд прибор кутамир.

Симер къадардилай артух ифейла, замыкание хүн мумкин я;

- спичкаяр, зажигалкаяр аялриз аквадай чакрал эцигимир;
- къвале паплрус чугувамир;
- аялар ва гыкни къвалин гъайванар къвале текдиз тамир;
- къвал чими авун патал духовка, газдин пич ишлемешимир, угенный газ арадал гъана, инсан зөзгөрлемши хүн, гъатта кынинкин мумкин я.

Жув ва жуван мукъвабурни цаяр къунин къихъ.

Къетен душушыра сотовый телефондай «101» нумрадиз зенг ийиз жеда.

РФ-дин МЧС-дин РД-да авай ГУ-дин ихтибардин телефон - 8 (8722) 399999.

Нариман ИБРАГЫМОВ

ЗА3 ара-ара интернетда авай милли груп-тайриз талукъ яз гузвой баянриз вил ягъун, жуван ватандашрикай цийи ва алаба малуматар чирун адеп хъвана. Ийкъара чи манидаррин цийи клип-риз тамашдайла, заз Дагъустандин халкъдин артистка Фаризат Зейналовади лугъузвой са манидарин ватандашрикай ганвай баянриз акуна. Абур келайла, зун пагъ аттана амукъя. Шамил Муртузалиев лугъудай касди урус чалал хъченвай: "Ада манияр лугъузний къайдай персерииз за азербайжанвириз ушшарди я. Чи халкъдин руъгъ къалурзавай са аваран мани авач".

Адас Гъзеля Гъсановади жаваб гана: "Хъыхъ ман аваран манияр жува. Чнани абурухъ яб акалда. Вун пешекар, музыкадин рекъий критик яни?". Гъсановадин гафарал Мизамудин Магъмудова ала-ва хъвуна: "Абур вуч гафар я? Вириз гъисаба авай кас виле такун? Аламатдин кар я гъа жуверда рахун".

Идакай ххлур хътиндига я, Муртузалиева наразивал кваз ва лап вексидаказ мадни урус чалал хъвин хъвуна: "Пешекар, критик хъун квэз я къван? Лезги манийрай аквазза хъи, абур вири са жувердин-бур, азербайжанрин, эрменийрин, индуистин манийриз ушшарбур я, са дубъ мани авач. Гътта яб гузлан жезвай. Гъа идаз лезги музыкани лугъузва. Кавказдин халкъарин манийрив гекъигайла, виридалайни абуруз манияр гилан лезгийринбур я. Абурук чи дагъухъ, дилибаш, викъегъ халкъдин руъгъ къалурзавай са манини квач. Мус хъйтгани ван къвезвайди ашукърин лагълагътар, Фаризата лугъузвой хътин са жувердин манияр..."

Виле такун

ЛЕЗГИ халкъдин музыкадихъ рикл кузва лугъузвой касди лап къацай, чиркин гафарни ишлемишнава, абур инал гъуннин кутугнава. Адас Къасумхуррен телеканалдин репортер Мизам Магъмудова "Шуру, чиркин гафар лугъун жуваз, жуван халкъдиз гъурмет тавун я. Ахътин тегъерда музыкадикай, манидаррикай рахун гъч дубъ туш" лагъана жаваб гана. Гъа ихътин манадин гафар филолог, шаир, устадлу муаллим Гъзеля Гъсановадин ала-ва хъвуна: "Ай-ай-я-я. Регъуль къванин туш. Вун ахътина лайхилу краалди халкъ машгуруздаватла, лагъ садра. Жуван халкъдин векилрикай ахътин гафар къбин ерли кутуг тавур кар я".

И важибу месэладай тамаш Намик Фарзалиева гъхътина баянриз гузватла: "Фаризат Зейналовадихъ газа ширин сес ава. Адаха яб акалдайла чандиз мельгъм гайды хъи жезва. Амма Бакудин атана, ина фадлай малум тир гъвайири-манийрин бинедаллаз "Жейран", "Жамиля", "Акуна вун ахварай" манияр лугъун заз иер аквазвач. Ада чи халкъдин ва халис лезги манияр масадавай лугъуз тежер саягъда лагъана къандай. Авайвал лагъайла, чунуухнавай маса халкъаринбур вай. Заз чидайвал, тахсир лезги композиторрин хиве гътзвава, чи манидарар хъсан манийралди таъминар тийизвай. Мегер абуруз аквазвачни чи музыкада арадал атанвай гъалар? Чи манидарри масадбурун регъуль яд акалзавай тегъер? Гънна чи халкъдин руъттыв квадай, къенни истемишуриз жаваб гудай лезги манияр? Заз садни жуван баянралди бейкесфиз къланзава. Сифте нутбатда чи устад Фаризатни. Амма гъар са концерт гъазурдайла репертуардиз фикир гун лазим я. Жуван кеслидив, яратмишнурив акатайвал эгечна виже къведач..."

Милли музыкадикай дубъзгъун са гафни лугъудай къимиш авачир кас гъавурда тун патал тъял С.Рамазанов, Г.Мисриханова ва масабурни алахъна, амма ам гъа вичин даллай гваз акъвазна.

Месэла важибулди, хъиди, садавай-къве-ни гъз тежедай читинвилерихъ галаз алакъалуди я. Лезги музыкадин тарихдиз вил веъйела аквазвайвал, Советрин Союздин композиторрин Союздин членар Готфрид Гъсанова, Сейфуллагъ Кери-мирова, Зейнат Гъжиевна, Мегъамед Гъусейнова, Эльза Ибрагымовади ва гъевескар композиторар Омар Аюбова, Асеф Мегъмана, Керимхан Бабаева, Фетуллагъ Керимханова, Гъсанагъа Мурсалова, Падишаши Куберова, Халил Халилова, Майна Абдулмуталибовади, Насир Шагъмурадова лезги манидин майданар гъевеншарун, ам вилек тухун патал еке зегъмет чуугуна. Инал лезгийрихъ түккүвей

Важибу месэла

мани авач лугъузвой Шамилаз чир хъун патал лугъун герек къвэзва, государстводин къульдердай "Лезгинка" ансамблдин устадлу коллективди тамамарзай къульлерин 60 процент музыкадин автор рагъметлу Зейнал Гъжиев я. Адан хейлин маниярни Дагъустандин вири халкъарин манидарри тамамарзай. Бязи вахтара чин тийиз, талукъ месэладин гъавурда авачиз рахун гъч кутугнава. Гъакъ чи амай композиторрин эсерарни чи стхахалкъарин къульдердайбуру, манидарри ишлемишава.

Милли музыкада ахътин вахт хъана хъи, Миллаки 1970-йисара концертра, мехъер-рик лезги музыка азербайжанрин, туркверин музыкади эвэзна. Чи музыкантар Къуба патаз, Бакудиз физ, ана сад-вад мани-музыка чириз, хтана, чина меъверрик яънналди, маса музыкантрин вилек дамахар ийиз хъана. Гъа и члавуз зурнайрин чадал кларнетни майдандиз акътна. Мехъеррикни түйт къульдердайбуру ахкунача. Жегъилри музыкантри язва-вай азербайжан музыкадал секин къульериз эгечна. Вичин са макъалада журналист, шаир Шагъабудин Шабатова къейд авурвал, "...а йисара, санлай къячурла, лезги манийрин жан саки михыз явш хънвай. Лезги меъверрал манияр ягъун адет тушир, ваз вил галазши шадвилин мянракатда лезги манидин ван къведачир, вучиз лагъайла, лезги манияр са акъван кваззвачир. Чи манияр и гъалда вучиз аватла, и хел ихътин чадал атунин себеб вуч ятла чирдай, халкъ патал важибу месэладал машгъул жедай ксарни авачир. Гена "булахриз яд хъведа" лугъудайвал, музыкадин хиле хъсан патахъ дегиши-вилер твадайбуру вилек эгеччина".

Винидихъ къейднавай хътин "Цийивилерихъ" галаз шерик таххай жегъиль музыкантар вужар тир лагъайла, хъсан музыкантар Мамедали Агъба-

ри, зегъметни чуугуна къланзава. Гъавилай абуруз виридалайни регъять рехъ жагъанва. Кавказдин ва Рагъэйчайда патан халкъарин, гътта уруссин гъзуран музыка къачуна, адахъ галаз къадай чаларни чи түккүрна, я масадбур жагъурна, "Цийи" мани гваз сегънедиз экъечизава. И кар исята саки вири ансамбли ийизва.

Лугъун лазим я хъи, и жигъетдай чахъ чешне къачдай мисаларни ава. Бакуда бажаргъуль публицист, писатель, композитор Седакъет Керимовадин алхъянар себеб яз "Сувар" тъвар алай ансамбль арадал атана. Ингъе са шумуд яс я ада гъам Азербайжандин ва гъам Россияндин (Дагъустандин) як акалзавайбуру лезги халкъдин манийрин тав, сересвал, везин, аваз галай цийи-цийи манийралди ва къульералди шадарз. Седакъеталай ансамбль тешкилиз, ширин сесер авай манидарар жагъуриз (Жамиля Залова, Жавагъир Абдулова...), абуруз гъузел манияр теснифиз ва "Сувар" гастролриз тухун тешкилиз алакъзава. Гъайф хъи, Къилепатан Дагъустанда гъелелиг гъа и жуъреда бельерувиледи ва пешекарвиледи къвалихъзавай, яратмишнурал машгъул ансамбль авач.

МАСА халкъарин музыкадикай менфят къячунал тъльтайла Ш. Муртузалиев гъахъя. Исята чаз лап хъсандиз чизай манидаррикай (Сульгъуют Гъжиева, Роза Максумова, Фаризат Зейналова, Марина Алиева, Эльмира Къарахода-ва, Диляра, Алина, Седагет Саидова, Фатима, Адилла, Камила Мурсалова, Сейранат Нажафова, Мегъамед Аликеров, Рустам Рамазанов, Билал Эскендлеров, Руслан Пирвердиев, Омар Меликов, Биримбек Гъусейнханов, Аслан Идрисов, Гульмира Алиева, Эльмира Исаева, Эльза Магъмудова, Заира Чигниева, Замина Гъжиева, Жамиля, Латифа... Тъварар къун тавунвайбуру мадни ава, саърай вири) сад-вад квачиз, вирида маса халкъарин гъзуран музыкадикай лезги манияр ийизва. Гъелбетда, ида чи тамашчияр, яб акалзавайбуру наразивиле гъизва.

Алай вахтунда яратмишнурал ксар лап четин гъалда ава. Гъуматди абурун гъакъиндай, вилекдай хъиз, къайгъударвал хъийизмаз. Я чахъ милли музыка вилек тухудай, и хиле зегъмет чуугазвай манидарриз, музыкантриз, композиторриз вири рекъерай къумек гудай центрая, маҳсус идарай, инвесторар, спонсорарни авач. Кризисдин гъалар давам жезвай вахтунда яратмишнурал машгъул газа-бурун яшайишдин шартарни тарифдайбуру туш. Ихътин ксариз, абурун гъал-агъвал чирна, районрин администрации, "Шарвили" фондуну, общественный тешкилати, чи девлетту къеъзарини къумек авун лазим я. Абуру чин бажаргъальди халкъдиз къуллугъ ийизвилей. Адан тъвар машгъурзайвилей. Стхахалкъарин музыка вилек физва лугъудай ихтилатад акъвазайла, гъахъ я, вилек физва, вучиз лагъайла, абурун манидарриз, музыкантриз жуъреба-жуъре къумек гудайбуру ава.

ПАХЪ я, чи инсанриз концертдин запдиз Гъфейила гъузел, ширин сесер авай чагай манидарарни, тарифу музыкантарни (фонограммай въякуна, рикли кукумдай, руъдик гъевес кутадай манийрихъни яб акализ къланзава. Гъайф хъи, са кар риклай алудава, абуру чебчелай арадиз къевзайдай туш. Устадлу са манидар, музыкант майдандиз акъудун патал газа инсанри зегъмет чуугуна къланзавайди я. Вужар я чи хувера, шегъерра и рекъя къвалихъзавай ксар? Авач ахътина. Гъахътин инсанар, идарай, централай тежер къван чаз мили музыкадин искусство машгъурзавай, вилек тухудай тарифлу, бажаргъальду устадарни аквадач. Къвалав гъйбуру къумек авун чарасуз я. Амма ихътин фикир чи инсанрин бенийдиз къевзевач. Гъа са вахтунда жуван багъричили, халкъдиз майдандиз акъуднавай искусстводин, эдебиятдин, мединитдин устадзри тикъетар ягъиз, лаклабар гуз чида. Гъакъычи, жуван гъильевай лаш тъварал алас аквада къван.

Садани фикирзавай хъи, яратмишнурал инсанри милли музыка, искусство, литература арадал гъизва, дидед чал, милли къанажагъ, бубайрин адетар хузваза, гегъеншарзва, халкъдин тъвар дуннъядин майданда машгъурзава. Бес и важибу кардал машгъул инсанрин тереф худайбуру, абуруз къвалихъдин, яшайишдин къулий шартар тешкилдайбуру хъана къланчани? Гъкуматдин патал агаъззайвай галайвилер са текъин чараяр тир члавуз. Халкъдин векилвал гъайрет бериз ихътин месэлайрал фикир желбодай вахт авач. Девлетрин иесияр хъянвай ватандашарни халкъдин милли месэлайривай яргъа въякъер я. Чайрал алай госорганин къулилгъччирхъни чин дердиря, итижар газа я. Бес вуж хъй и баркаллу ва важибу кардин гъульгъуна?

Мехъер анжак

Къвале ийин

(Адемтрапл амалин)

Райсудин НАБИЕВ,
Курхуър, зегъметдин ветеран

Куб веледар, хтуларни мехъерардай дережайрихъ агакърай лу-гъудай келимайри гъар садан гульгульяр хажда. Мехъер авун инсандин виридалайни газа шадвал гъизвай мярекатрикай садя.

Мехъер - им цийи хизан кутун, тухумдин ирс давамарунин кам я. Чинра мехъерар гъар жуъреда тухузва. Рушни гада чеб-чипиз акуна, таниш хъун, риклерин сирер садасада ачуухун, лугъун умъурдин важибу кам я.

Жегъилар ва абурун диде-буба-яр рази хъайила, гададин патай лап мукъвабурукай 4-5 кас итимар, гъакъван дишгълиярни рушан къвализ фидай адет я. Гележегдин чамран патай яшдизни бащиз чехи касди, чеб атунин себебдикай, къа-вумвал ийиз къланзайвайдакай лагъана, пишкешар гуда. Рушан патай разивал къалурайла, адан туплихъ, свас тирвилин лишан яз, къизилдин туплал акалун адет я.

Рушак лишан кутурдалай къульхъ меъхъерин ийкъалди адет тир серенжемар, мярекатар мадни самбар ава. Абуру гъар са хувере чин тегъерда къилиз акъудзаватлани, метлеб ва мурад сад я - жегъилар эвленишишун, цийи хизан арадал гъун, абуру гележегда гъурмет-хатур аваз яшамиш хъун. Мехъерин межлисар къвале-ъяята, багъ-бустанда къили фидай. Къе хурурън чадарни газа-буру мехъер залра ийизва. Абуру концертдиз, шоудиз ухшар жезва.

Гъикъван мешреблудаказ аквадай зул къватл хъувунвай вахтунда жуван къвалин вилек дем кутуна ийдай меъхъерар!

Гъар са девирдихъ вичин лишанар ава. Ятланы куъгъне хъсан аде-тарни квадарна виже къведач. Къуй вири жегъилар бахтлу хурай!

Дербент - тарихдин ивир

Нариман Къаривов

Мукъвара Грозный шегъерда къиле фейи илимдинни - тежрибадин международный конференция Европадин Азиядин юкъя авай Кавказдин талукъди тир. Дербентдин музей-заповедникдин директор Али Ибрагимовани илимдини мярекатда иштиракна. Вичин докладда ада къадим шегъерда дегъ заманайрилай гатлунна къеънин ийкъярал къведалди къватлана тарихдин, къультурадин ирс, памятникар гъыкъи хузватла, гъадан патахъай ге-ъненшдиз сунъбетна.

Россиядин къультурадин министретвордин, Кавказдин къунши ре-гионрин, медениятдин, тарихдин ивирилар хунын, музейрин, археологиядиян ва рестоврациядин рекъяя Р-Ф-дин субъектинин государственный властарин векилрини иштиракай и конференцияда А.Ибрагимована виридан фикир къадим шегъерда авай къадим Дербент тарихдин зурба ивир хъиз илай къулилгъччирхъни чиндердиря, итижар газа я. Бес вуж хъй и баркаллу ва важибу кардин гъульгъуна?

Юбилей

Где я экүн сөгөрдин...

Мерд Али ЖАЛИЛОВ

Экүн сөгөрдин гъетрен тівар кысмет хъянвай и руша, гъакъин къатдан, гъакъван еке везифа вичин хиве авайди яз (кысметди ада зекүвилер, ачхувилер акъван ганац, пуд ийиси тахъманаз адавай хай буба вадиде къакъатна, вични етим-ханайриз аватна), вич гъа пакаман гъед яз гъисабаза. Ада садраны рикків перишанвал агулады хъиз туш. Сивел ширин мани, шииррин везинлу царап алаz (дугъри я, вичин шириар и лезги руша - гиливиди анжак урус чалал, гагъ-гагъ къумук ва авар чаларал келдә), вич алай гъар са межлис шадарда. Зульгъре гъетре ийфекай югъ чара ийидайди хъиз, ада квеvай пашманвал, туъкульвал яръгазда!

Зульгъре АКИМОВАДИ юбилей къейдзава - дидедиз хъайлалдай иныхъ 70 ийс тамам хъун. Вичи лу гъузтайвал, хай дидедилай ам хейлин яшлу хъанва. Адахъ гъич тахъайта хай руш, хтулни ава. Буйнакск шегъерда адаz ам чидай вирибуру чи вах, чи руш лу гъузва. Вичини офицерин къвале тешкилдувилини мединиятдин къвалах къиле тухузва. Гъа са вахтунда ам, РФ-дин писателрин Союздин член, Буйнакскдин шииррин ассоциациядин секретарни я. Ада чкадин яратмишдайбурун тешкилатдин къвалах гүнгүна тавза. Са шумуд ийс идалай випик "Буйнакскдин гъетер" тівар алаz маxус къватални чапдай акъудна. Гила лагъайта, Зульгъредин эсеррин къилдин къваталар Даггизда, масанрана акъятнава: "Умъурдин музыка", "Хважамжам", "Написатни Жамал", "Зи

рұғыдин хер алай булах", "Зи кла-нивал Дағъустан" ва мсб.

Зульгъре Акимова аял чавалай Буйнакск шегъерда яшамиш жезва. Ина школа-интернат, ахпа педучилиши ақылттарна. Адакай гъахълуда-каз иин руш хъянва...

Чаз Зульгъре жагъурайди адан вах (бубадиз - хай, дидедиз - тахай) Зумрият я. Зумрият Буйнакскдин педучилищеда келзаявла, шегъерда ақытзаявай "Буйнакскдин хабарар" газетда Зульгъре Акимова-дин тівар алаz чапнавай шириар акуна. И карди адан фикир желбна. Гыкъ хъи, адаz ван хъянвай: бубадихъ сад лагъай папаз хъайи руш

авай, ам Буйнакскдин аялрин къвализ вуганай... Гила Зумрият Зульгъредин суракъда гъатна, офицеррин къвале - клубда къулугъзаявай, вичиз садраны такур вахал гъалтна. Икі Зульгъредизни вичихъ Мегъарамд-хуруну районда - Хурулдан (дидед ватан), Къий-сундал (бубад ватан), Билбилхууре (Зумрият кысметди ақындунавай хуур), масанрана бағырияр айдиди чир хъана.

Стах Гъасанов Заидинан хва Акиман (Чехи бубадин тівар) мекъерик атай Зульгъре зазни чир хъана. (1995-ийс). Зи дуст, адан стха Заидин амачир. Ам 1982-ийисуз авариядик акатна телефон хъана. Аялри заз чин бубадин чкадал мекъерин къиле ақывазун ихтибарна. Гъавилия Зульгъредизни за вичин амачир стхадин хатурап ахгакъарун хиве къунай. А чавалай иныхъ за Зульгъре Акимовадин хейлин шириар ва гъакаяр лезги чалал элкъурана ва газетани журналра чапна.

Агъадихъ чна юбилиядиз чи патай тебрикун яз адан цийи эсеррикай чапзана.

* * *

Къизилрайни гимышрай на сандухар

Аңлурезава, ийизва мад артухар.
Къведе а югъ, хазинар ақі хвейи,
Вилеризни ахквадач ви, ачуя яз...

* * *

Рагъмет гъваш къеидаз,
Гъурмет хүхъ бубайриз.
Аллагайдин незуърдик
Умъурда вирида.

* * *

Къуй ви чинин акунар
Хуъдайбур хъуй рахунар.

* * *

Пашман жемир а кардал, дуст,
Чизвач лу гъуз инсанриз.
Пашман хъухъ вун са кардал,
дуст, -

Чирнач на вун инсан хъиз...

* * *

А кас къвен хъи тахтуниз,
Гелкъвер халкъдин бахтунихъ.
Лукі ятла са нефсинин,
Герек туш ам акунни.

Дагълара

Авахъзана дагъдин вацар,
Билбилри югъ ачухиз.
Хуърелар язи хуърун тівар,
Рикле таъсиб артухиз.

Варз куыкъенвай ийфен цава,
Мурад хъичез гъетери.
Са гъед хъанай мад алава,
Заз чка гуз экверик.

Ноябрдин ийф тир яргы.
Къвале дагъви дидедин.
Зи ван гъятнай риккіз чими,
Зун атанай дуныядыз!

Вацра лай-лай язвай заз,
Теменар гуз жеттери,
Къеплина тваз чими, таза,
Дидедин мерд гъилери.

А чавалай фенва ийсар -
Гагъ хъуытлер, гагъ гатфарап.
Дегиши хъанвач гъеле са кар -
Гъетре гузма цараптар.

Къизилгүлди тарифзана
билбилдин:
- Валай гүзел мани лугъур
нүкъ авач!
Билбилдини диндиришина
къизилгүл:
- Ви гүзелвал гекъиг жедай
цүк авач!

* * *

Къелечи, на чарх элкъура
кысметдин,
Квар гъазура къачуз тежер
къиметдихъ...

Зун экверин рекъева...

Эдебият

Соня ИБРАМХАЛИЛОВА

Яхцурни цұд лагъай клаңы
ян гуда,
На а клаңцел тарападыз
ківач эцига.
Велед патал чи дидейри
чан гуда,
Абурун риккіз тарап жез тахъуй,
чан бала.

Кылип клаңцяй аватис вун
хайитла,
Вав дидеди цавун аршад
гъил гуда.
А гуарин куылғар ваз гайитла,
Виш ийс авай рак ачула,
чан бала.

Хъфизза...

Хъфизза зи къузульбур:
Зун хайибур, хвейибур,
Зун арадал гъайибур,
Заз фу-къафун гайибур.
Хақызыза къвалин эквер,
Гъарай, эллэр, гузва эвер!
Хъфизза зи къузульбур:
Дараматар авурбур,
Зегъметдин тарап акурбур,
Умъурдин дад такурбур,
Зи гафарихъ ағырбур,
Къарагъ ківачел, гузва эвер!
Хъфизза зи къузульбур:
Чехи хизан хвейибур,
Чаз тербия гайибур,
Тандал партал цвайибур,
Дяведи риккі кайибур.
Хақызыза эку гъетер,
Азиз эллэр, гузва эвер!
Хъфизза зи къузульбур:
Къвачихъ девлет галайбур,
Кыилел бармак алайбур,
Чаз дүз рекъер къалайбур,
Аферинар алайбур...
Аман, Аллагъ, вучдатла лагъ!!!
Хъфизза зи къузульбур...

Светлана Гъажиева

Хқведалди аял-куял,
Ағъ, зи чандив ақі къадай хъи!

АкІ къадай хъи!

(Зарафатдин манияр)

Келемдикай авур дулма,
Картуф галай яғылу шурва,
Чайдыхъ галаз са күс гъалва,
Ағъ, зи чандив ақі къадай хъи!

Гъатна симе шишинин дад,
Къачуна са лапагдин пад,
Яғайтла шиши га ікі фад-фад,
Ағъ, зи чандив ақі къадай хъи!

Гагъ клан жеда кишиши квай аш,
Арайраваз хъипи машмаш,
Чалахъ түштіла, күнни тамаш,
Ағъ, зи чандив ақі къадай хъи!

Дүшшерини хъчад хинкіл,
Къурай якни, куырсна тарал,

Назифа ЮРКЪУЛИЕВА

Артухриз ятар, къведай
булахриз...

Ялварзана за, эй цавар -
чилер,

Михъиз амуқърай, гүзел
тіебиат.

Халкъдиз ачухиз алемдин
сирер,

Вирибруз хурай девран,
гъурутьят.

Аршдиз килигиз, ақвазнана
зун,

Кевиз, ачухиз тежез риккін
сир.

Секинарзана гъайбатди цавун
Гъамлу хиялар деринра

риккін.
Жемир инсафсуз, эй инсанар,
куын,

Хуы пак тіебиат - аямдин
савкъат!

Чир хуухъ къадар квезд гъарма
са күнин,

Тежедайвал Чил садраны
барбат!..

Ялварзана за...

Эй цавар-чилер, күнн я чи

кысмет,

Сад Аллагайди чаз

багъышнавай баҳт.

Эй куылавай цай, вун я чаз

герек,

Гъуцарин патай

алхишнавай таҳт.

Эй марғвар, живер,

берекат чилин,

Дагъларай клаңын цраз,

авахъыз,

Вацарни кламар, чуыллар

тухариз,

Къудратлуval генг лап

артухариз...

Эй гүзел гатфар, ракъинин

нурар,

Чим гузай чилиз, накъвар

уяхриз,

Такабурвилелд къвазай

марфар,

Несилри рикелай алуддач

Дагъви ШЕРИФ

Махачкъала шегъердин 13-гимназияда Советрин Союздин Игит, лётчик Валентин Эмиров төлөхъана 75-йисаса вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена. Чи ватанэгъли, "Лезги газетдин" дуст, даях, и школадин муаллим, же гъилприн насыгъатчи Низам Шахбабнова вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Муаллимприн къаюмвиллик кваз аялри къиле тухтай и мэрекатдиз шегъердин са жерге школайраннекилар, Валентин Эмирован хтул Гульнисе Эмирова, Игитдин стха, РАН-дин ДНЦ-дин илимдин къуллугъчи, технический илимдин доктор Субъянверди Эмиров, Дағыстан Республикадин ветеранрин Союздин председатель, полковник Магъарам Алижанов, ВДПО-дин председательдин заместитель Марьям Мустафадеева, Махачкъала шегъердин военноматадин отделдин начальник, запасда авай подполковник Альберт Рагымов, юстици

рунал желбун лап важиблу я. Тарих чин тийиз, гележегни жедач, - къейдна ада.

Альберт Рагымова жегъилир из халис ватанпересар хъуниз эвер гана, гъар са ученикдин виллик вакъатын Кавказ пешекар хъун, гъар са россиявиди вичин акъулдалди, пешекарвиледи гъалибителер къазанишун лазим тирди лагъана.

Мэрекатдал рахай гъар са касди гележегдин несиллиз дявеяр такун, ислягъвал хъун алхишина, алай девирда виридалини зурба яракъ дерин чирвилер тирди къейдна.

13-гимназияда кардик вакъатын кружокрин членар тир аялри ватанпересвиллин темадай шишир көлнә ва манияр лагъана.

Альберт Рагымова и мукъвара призываңнекилер йикъаз талукъ яз къиле фейи акъажунара тафаватлу хъайи ученик rivnекилер абуруз ватанпересвиллин тербия гузай муаллимив грамотаяр вахкана.

ядин отставкада авай полковник, РД-дин лайихлу юрист Багыр Ражабов вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин векилди ачухна. Аялри Валентин Эмирован игитвилер рикел хъана, адаптациян вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Къватын Кавказ төлөхъана 75-йисаса вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин векилди ачухна. Аялри Валентин Эмирован игитвилер рикел хъана, адаптациян вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

ядин отставкада авай полковник, РД-дин лайихлу юрист Багыр Ражабов вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин векилди ачухна. Аялри Валентин Эмирован игитвилер рикел хъана, адаптациян вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

къиле фейи женгера, яшлубуруни дишегълиири, гъакъяларини Кавказ хъун патал чыгур зегъметар, игитар садрани рикелай алуд тавун лазим тирди къейдна. Абуруз ватанпересвиллин манияр тамамарна, къурь тамашаир къалурна.

Микрофондихъ атай Гульнисе Эмировади Валентин Эмироваз бахшнавай ихтигин хъсан мэрекат тешкилунай гимназиядин директордиз, муаллимиз вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Профессор Субъянверди Эмирова, Кавказ къаюмвиллик кваз аялри къиле фенин къиле фейи са жерге вакъиайрик сунгъбетарна.

- Ихтигин мэрекаттин, ачухтар сарын къумекалди жегъильчи тарих, игитрин гъунарлувилир чи

хъурун юкъван школадин къаюмвиллик кваз аялри къиле фенин къиле фейи са жерге вакъиайрик сунгъбетарна.

Чешнелу рехъ хъяна

Хазран КЪАСУМОВ

Акъалтзавай несил тербияламишуниз, умумъурдин шегъредал акъудуниз чинин умумъур, чирвилер, къуватар бахшнавай муаллимар гзаф ава. Абуруз вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Мукъвара райондин къиль Нариман Абдулмуталибова яръял йисарин бегъерлу зегъметдай, акъалтзавай несилдиз чирвилер вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

И. Бабаева Герейханован хурые яръял йисарина дуктурвиле къвалихай, халкъдин патай гъурум-къанынай Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Хуруртун юкъван школадин къаюмвиллик кваз аялри къиле фенин къиле фейи са жерге вакъиайрик сунгъбетарна.

- За директорвиле къвалихай, къаюмвиллик кваз аялри къиле фенин къиле фейи са жерге вакъиайрик сунгъбетарна.

Ифриз Тапшировнади, къвалихай ийиз, 1993-йисаса Гурьев шегъердин госуниверситетдин тарихдин вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

2014-йисаса вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Школьники чинин алақыннара вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

авурдалай гъульчүнин И. Бабаева Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Ина къвалихай са йисаса къиль Ифриз Бабаевади вичикай хъсан фикирар тунан. Бахчадиз гөрек эмнени хана, цийи группа ахъяна, анин гъяят аваданламышна...

2015-йисаса И. Бабаева мад Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Адан чалишишишвилер себебе яз школада художественный салон-студия директорвиле къвалихай, къаюмвиллик кваз аялри къиле фенин къиле фейи са жерге вакъиайрик сунгъбетарна.

- За директорвиле къвалихай, къаюмвиллик кваз аялри къиле фенин къиле фейи са жерге вакъиайрик сунгъбетарна.

Тағында И. Бабаева Герейханован хурые яръял йисарина дуктурвиле къвалихай, къаюмвиллик кваз аялри къиле фенин къиле фейи са жерге вакъиайрик сунгъбетарна.

Школьники чинин алақыннара вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Килигунра вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

2015-2016-йисаса И. Бабаева мад Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Алатай къелин И. Бабаева мад Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Школада 70-девъярлык мэрекат къаюмвиллик кваз аялри къиле фенин къиль И. Бабаева мад Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

- Къандатла колектив хурай, я тахъыйта къвалихай, сифте нубатда ана къайды, низам хъун лазим я, - давамарзава иктилат И. Бабаева мад Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Тағында И. Бабаева мад Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Тағында И. Бабаева мад Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Школьники чинин алақыннара вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Институтдин фондунин къумекалди

Нариман КЪАРИБОВ

Бажарагълу алим вакъатын Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Институтдин фондунин къумекалди И. Агъабалов мад Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

ди гъахъудаказ дамахзава. Къиле И. Агъабалов мад Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

- Чун инлай къуулухъни мергъяматлувилир "Агъабала" фондунин тақъатралди Кавказ патал женгера чи къушунар гъалиб хъуниз талукъ яз "Ватандын вакъатын Кавказ" военно-патриотический клубдин мэрекат къиле фена.

Сагърай ихтигин къильтап рухаяр!

Понедельник, 6 ноября

РГВК

- 06.45 «Заряжайся!»
07.00 Время новостей. Итоги
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
08.45 «Заряжайся!»
08: 55 X/f «Они спустились с гор»
10.40 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30 «Вдохновение»
13.00 «Служба Родине»
13.30 X/f «Ожерелье для моей любимой»
15.00 «Человек и право»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 X/f «Молодая гвардия» 1 с.
18.45 Передача на табасаранском языке «Мил»

- 19.30 Время новостей Дагестана
19.50 «Дагестан туристический»
20.10 «Вход воспрещается»
20.50 «Линия судьбы»
21.30 «Искусство в традициях. Кубачи»
22.00 «Учимся побеждать»
22.30 Время новостей Дагестана
22.50 Д/f «Секреты бабушкиного сундука»
23.20 «Глобальная сеть»
23.45 Д/c «Севастопольские рассказы»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 T/c «Правое дело»
02.25 «Линия судьбы»
03.00 X/f «Завороженный»
04.50 «Лицо терроризма»
05.15 X/f «Молодая гвардия» 1 с.

ПЕРВЫЙ

- 6.00 Новости.
6.10 X/f «Бег». (12+).
10.00 Новости.
10.15 Комедия «Полосатый рейс».
12.00 Новости.
12.10 Комедия «Королева бензоколонки».
13.40 X/f «Весна на Заречной улице».
15.35 Эхо любви.
17.30 Я могу!
19.30 Лучше всех!
21.00 Время.
21.20 T/c «Троцкий». (16+).
23.15 Подлинная история русской революции.
0.40 T/c «Белая гвардия».
3.40 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

- 5.45 X/f «Генеральская сноха». (12+).
9.40 T/c «Любовная сеть». (12+).
14.00 Вести. (12+).
14.20 T/c «Любовная сеть». (12+).
17.50 Комедия «Любовь и голуби». (12+).
20.00 Вести. (12+).
20.20 T/c «Демон революции». (12+).
22.35 D/f «Великая Русская революция». (12+).
0.40 T/c «Белая гвардия». (16+).
2.45 X/f «Песочный дождь».

НТВ

- 5.00 T/c «Лесник». (16+).
6.50 T/c «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
8.00 Сегодня.
8.15 T/c «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
10.00 Сегодня.
10.20 T/c «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
16.10 X/f «Малефисента». (США - Великобритания). (16+).
16.00 Сегодня.
16.20 T/c «Морские дьяволы. Смерч». (16+).
17.15 X/f «Белое солнце пустыни».
19.00 Сегодня.
19.25 T/c «Пес». (16+).
23.40 T/c «Бессстыдники».

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
7.55 Мелодрама «Моя любовь». (16+).
10.00 Мелодрама «Если наступит завтра». (США). (16+).
16.10 X/f «Однажды двадцать лет спустя». (12+).
14.30 События.
14.45 90-е. Профессия - киллер. (16+).
15.35 90-е. Черный юмор. (16+).
16.25 Детектив «Город». (12+).
23.50 6 кадров. (16+).
0.30 Мелодрама «Выбирая судьбу». (Украина). (16+).
4.30 Мелодрама «Мы жили по соседству». (16+).
6.00 Джейми у себя дома. (16+).

ТВ-ЦЕНТР

- 5.50 Комедия «Моя любимая свекровь». (12+).
9.40 X/f «Не могу сказать прошой». (12+).
11.30 События.
11.45 D/f «Александр Пушкин. Нет, весь я не умру...» (12+).
12.55 X/f «Однажды двадцать лет спустя». (12+).
14.30 События.
14.45 90-е. Профессия - киллер. (16+).
15.35 90-е. Черный юмор. (16+).
16.25 Детектив «Город». (12+).
0.40 Концерт к Дню судебного пристава.
1.50 Комедия «История любви и ножей». (Италия). (16+).
3.50 T/c «Инспектор Льюис». (Великобритания). (12+).

ЗВЕЗДА

- 3.50 T/c «Без права на ошибку», 1-4 с. (12+).
4.20 X/f «Полет с космонавтом».
8.10 T/c «Рожденная революцией», 1-3 с.
9.00 Новости дня.
9.15 T/c «Рожденная революцией», 1-3 с.
13.00 Новости дня.
13.15 T/c «Рожденная революцией», 4-10 с.
18.00 Новости дня.
18.25 T/c «Рожденная революцией», 4-10 с.
23.00 Новости дня.
23.20 T/c «Рожденная революцией», 4-10 с.
2.45 X/f «Ключи от неба».

Вторник, 7 ноября

РГВК

- 06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультифильм 0+
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/c «Русский музей детям»
09.25 X/f «Завороженный»
11.30 D/c «Севастопольские рассказы»
12.50 «Дагестан туристический»
13.10 «Линия судьбы»
13.50 «Учимся побеждать»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «У самого синего моря»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 X/f «Молодая гвардия» 2 с.

- 18.45 Передача на лакском языке «Альчи ва аглы»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 «Подробности»
20.50 «Лицо терроризма»
21.20 «На виду» К 100-летию Октябрьской революции
21.50 «Правовое поле»
23.20 «Угол зрения»
23.50 D/c «Операция «Антитеррор»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на лакском языке «Альчи ва аглы»
01.35 T/c «Правое дело»
02.20 «Подробности»
02.40 X/f «Разорванный занавес»
13.10 «Линия судьбы»
13.50 «Учимся побеждать»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «У самого синего моря»
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 X/f «Молодая гвардия» 2 с.

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.45 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 T/c «Троцкий». (16+).
23.40 Подлинная история русской революции.
01.00 Передача на лакском языке «Альчи ва аглы»
01.40 X/f «Помеченный смертью». (16+).
3.00 Новости.
3.05 X/f «Помеченный смертью». (16+).
3.30 Мужское/Женское.
4.20 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

- 08.35-08.41 Вести-Дагестан
09:00 «Лалаан»
11:40,14:40,17:40 Вести-Дагестан
18:00 Голос Евразии
18.07 Наболевший вопрос. К 100-летию социалистической революции
18.29 Акценты.
5.00 Утро России.
9.00,11.00,14.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым.
13.00 60 минут.
14.55 T/c «Тайны следствия».
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир.
19.00 60 минут.
20.00 Вести.
21.00 T/c «Демон революции»
22.50 Вечер с Владимиром Соловьевым.
1.20 X/f «Белая гвардия».
3.20 T/c «Фамильные ценности».

НТВ

- 5.00 T/c «Адвокат».
6.00 Сегодня.
6.05 T/c «Адвокат».
7.00 Деловое утро НТВ. (12+).
9.00 T/c «Возвращение Мухтара».
10.00 Сегодня.
10.20 T/c «Возвращение Мухтара».
11.15 T/c «Лесник».
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 T/c «Улицы разбитых фонарей».
19.00 Сегодня.
19.40 Специальный выпуск с Вадимом Такменевым.
20.40 T/c «Паутина».
23.40 D/f «Октябрь Live».

ДОМАШНИЙ

- 6.30 Джейми у себя дома. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.05 По делам несовершеннолетних. (16+).
11.05 Давай разведемся! (16+).
14.05 Тест на отцовство.
16.05 D/f «Понять. Простить». (16+).
16.05 D/f «Понять. Простить». (16+).
17.05 T/c «Женский доктор 2». (16+).
18.00 6 кадров. (16+).
18.05 T/c «Женский доктор 2». (16+).
19.00 T/c «Женский доктор 2». (16+).
20.50 Детектив «Напарница». (16+).
22.50 Свадебный размер.
23.50 6 кадров. (16+).
0.30 T/c «Две судьбы. Новая жизнь». (16+).
3.35 Киноповесть «Живет такая парень». (16+).
2.50 Поехали, поедим!
3.05 T/c «Версия».

ТВ-ЦЕНТР

- 6.00 Настроение.
8.00 X/f «Битва за Москву».
10.00 Москва. Красная площадь. Торжественный марш, посвященный 76 годовщине Падения на Красной площади 7 ноября 1941. Прямая трансляция.
10.45 X/f «Битва за Москву»
11.30,14.30,19.40 События
11.50 X/f «Битва за Москву»
14.50 Город новостей.
15.05 X/f «Битва за Москву»
16.50 Естественный отбор.
17.35 T/c «Вечное свидание»
20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Осторожно, мошенники! Диагноз - ложь.
23.05 Удар властюю. Валерия Новодворская.
0.00 События. 25-час.
0.35 Право знать!
2.15 Детектив «Коготь из Мавритании».

ЗВЕЗДА

- 6.00 Сегодня утром.
8.00,9.15,10.05 T/c «Всенарядная разведка. Первый удар». Фильм 1 и 2.
9.00 Новости дня.
10.00 Военные новости.
12.45,13.15,14.05, T/c «Всенарядная разведка. Первый удар». Фильм 3 и 4.
13.00 Новости дня.
14.00 Военные новости.
17.35 D/c «Москва фронту».
18.00 Новости дня.
18.40 D/c «История российского флота». «Паруса против парада».
19.35 Легенды оружия с Александром Маршалом. К. Симонов.
20.20 Теория заговора.
20.45 Улика из прошлого.
21.35 Особая статья.
23.00 Новости дня.
23.15 Звезда на «Звезде с Л. Якубовичем».
0.00 X/f «Оптимистическая трагедия».
2.25 X/f «Валерий Чкалов».
4.15 X/f «Давай поженимся».

среда, 8 ноября

РГВК

- 06.45 «Заряжайся!»
07.00,08.30,12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на лакском языке «Альчи ва аглы»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультифильм 0+
08.45 «Заряжайся!»
08.55 Д/c «Русский музей детям»
09.25 «Подробности»
09.50 X/f «Разорванный занавес»
12.55 «Правовое поле»
13.25 «На виду» К 100-летию Октябрьской революции
14.00 «Лицо терроризма»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «Безымянная звезда» 1 с.
16.30 Время новостей Дагестана
16.50 X/f «Мелодии Верийского квартала»

- 18.45 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
19.30,22.30 Время новостей Дагестана
20.00,23.00 Время новостей Махачкала
20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.50 «Здоровье» в прямом эфире
21.30 «Служба Родине»
21.55 «Городская среда»
23.20 «Аугодафе»
00.05 D/f «Фазу Алиева»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на даргинском языке «Адамти ва замана»
01.40 X/f «Помеченный смертью». (16+).
3.00 Новости.
3.05 X/f «Помеченный смертью». (16+).
3.30 Мужское/Женское.
4.20 Контрольная закупка.

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет. (16+).
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся! (16+).
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.45 На самом деле. (16+).
19.50 Пусть говорят. (16+).
21.00 Время.
21.35 T/c «Троцкий». (16+).
23.40 Подлинная история русской революции.
01.00 Передача на аварском языке «Паданги гамалги заманги»
01.40 Комедия «Вечное сияние чистого разума». (16+).
3.00 Новости.
3.05 Комедия «Вечное сияние чистого разума». (16+).
3.30 Мужское/Женское.
4.20 Контрольная закупка.

РОССИЯ 1

- 08.35-08.41 Вести-Дагестан
09:00 «Гюлистан»
11:40,14:40,17:40 Вести-Дагестан
18:00 Цифровые технологии современного ТВ
18.20 «Возвращение»
18.20 «Возвращение»
19.00 T/c «Возвращение Мухтара».
19.00 Утро России.
9.00,11.00,14.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым.
13.00 60 минут.
14.55 T/c «Тайны следствия».
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир.
19.00 60 минут.
20.0

ПЯТНИЦА, 10 ноября**РГВК**

06.45 «Заряжайся!»
07.00, 08.30, 12.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на аварском языке «Годанги гамалы заманги»
07.50 «Заряжайся!»
08.00 Мультифильмы 0+
08.45 X/f «Заряжайся!»
08.55 X/f «Викинги»
11.20 «Пятничная проповедь» Прямая трансляция с центральной Джума-мечети г.Махачкала
11.50 «Агросектор»
12.55 «Великие битвы народной войны» 12+
13.35 «Память поколений. Александр Ситковский»
14.30, 16.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «По следам Карабиара»
16.50 X/f «Кольцо старого шейха»

18.35 Обзор газеты «Дагестанская правда»
18.45 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес»
19.30, 22.30 Время новостей Дагестана
20.00, 23.00 Время новостей Махачкалы
20.20 «Подробности»
20.50 «На виду. Спорт»
21.25 D/f «Есть такая мечта»
21.50 «Молодежный микс»
23.20 D/c «Севастопольские рассказы»
00.10 D/f «Балхар»
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес»
01.35 T/c «Правое дело»
02.20 «Подробности»
02.40 «Музыкальный майдан»
04.00 D/f «Есть такая мечта»

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово! (12+).
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время показает. (16+).
15.00 Новости.
15.30 Давай поженимся! (16+).
16.20 Мужское/Женское. (16+).
17.10 Время показает. (16+).
18.00 Вечерние новости.
18.20 Телегра «Угадай мелодию».
18.50 Человек и закон. (16+).
19.55 О самом главном.
21.00 Вести.
21.20 Судьба человека с Б. Корчевниковым.
13.00 60 минут.
14.00 Вести.
14.55 T/c «Тайны следствия».
17.00 Вести.
21.30 Голос. (12+).
23.30 Вечерний Ургант. (16+).
0.25 Лукино Висконти. (16+).
1.30 Комедия «Побег из Вегаса». (16+).
3.30 X/f «Делайте ваши ставки!» (16+).
4.00 D/f «Есть такая мечта»

08.35-08.41 Вести-Дагестан
11:40, 14:40, 17:40 Вести-Дагестан
18:00 Мир Вашему дому
18.15 Концерт, посвященный Дню политики
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым.
13.00 60 минут.
14.00 Вести.
14.55 T/c «Тайны следствия».
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир.
19.00 60 минут.
20.00 Вести.
21.00 T/c «Запретная любовь».
0.55 X/f «Тили-тили тесто».

08.35-08.41 Вести-Дагестан
11:40, 14:40, 17:40 Вести-Дагестан
18:00 Мир Вашему дому
18.15 Концерт, посвященный Дню политики
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым.
13.00 60 минут.
14.00 Вести.
14.55 T/c «Тайны следствия».
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир.
19.00 60 минут.
20.00 Вести.
21.00 T/c «Улицы разбитых фонарей».
19.00 Сегодня.
19.40 Жди меня. (12+).
20.40 T/c «Паутинка».
23.45 Захар Прилепин. Уроки русского.
0.20 Революция. Live. (12+).
5.40 6 кадров. (16+).
6.00 Джейми: обед за 15 минут. (16+).

08.35-08.41 Вести-Дагестан
11:40, 14:40, 17:40 Вести-Дагестан
18:00 Мир Вашему дому
18.15 Концерт, посвященный Дню политики
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым.
13.00 60 минут.
14.00 Вести.
14.55 T/c «Тайны следствия».
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир.
19.00 60 минут.
20.00 Вести.
21.00 T/c «Улицы разбитых фонарей».
19.00 Сегодня.
19.40 Жди меня. (12+).
20.40 T/c «Паутинка».
23.45 Захар Прилепин. Уроки русского.
0.20 Революция. Live. (12+).
5.40 6 кадров. (16+).
6.00 Джейми: обед за 15 минут. (16+).

08.35-08.41 Вести-Дагестан
11:40, 14:40, 17:40 Вести-Дагестан
18:00 Мир Вашему дому
18.15 Концерт, посвященный Дню политики
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым.
13.00 60 минут.
14.00 Вести.
14.55 T/c «Тайны следствия».
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир.
19.00 60 минут.
20.00 Вести.
21.00 T/c «Улицы разбитых фонарей».
19.00 Сегодня.
19.40 Жди меня. (12+).
20.40 T/c «Паутинка».
23.45 Захар Прилепин. Уроки русского.
0.20 Революция. Live. (12+).
5.40 6 кадров. (16+).
6.00 Джейми: обед за 15 минут. (16+).

08.35-08.41 Вести-Дагестан
11:40, 14:40, 17:40 Вести-Дагестан
18:00 Мир Вашему дому
18.15 Концерт, посвященный Дню политики
5.00 Утро России.
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
12.00 Судьба человека с Б. Корчевниковым.
13.00 60 минут.
14.00 Вести.
14.55 T/c «Тайны следствия».
17.00 Вести.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир.
19.00 60 минут.
20.00 Вести.
21.00 T/c «Улицы разбитых фонарей».
19.00 Сегодня.
19.40 Жди меня. (12+).
20.40 T/c «Паутинка».
23.45 Захар Прилепин. Уроки русского.
0.20 Революция. Live. (12+).
5.40 6 кадров. (16+).
6.00 Джейми: обед за 15 минут. (16+).

СУББОТА, 11 ноября**РГВК**

07.00, 08.30, 10.30 Время новостей Дагестана
07.15 Передача на кумыкском языке «Заманлар гете, хальк гетмес»
08.00 Мультифильмы 0+
08.45 D/f «Есть такая мечта»
09.20 «Подробности»
09.40 X/f «Когда поют со словами»
11.20 «Мой малыш»
11.50 Мультифильм 0+
12.00 «Галерея вкусов»
12.55 «На виду. Спорт»
13.30 Концерт «Творческие пересечения» К 125-летию С. Прохорьева. Форум современной музыки
15.00 X/f «Иностранка»
16.50 «Разумный взгляд»
17.35 Золотая коллекция фильмов о родном крае. «Последний из могикан»

18.05 Дагестанское кино. X/f «Адам и Хева»
19.30 Время новостей Дагестана
19.50 «Черным по белому»
20.00 «Парламентский вестник»
20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
20.45 «Глянец»
21.15 «Полифония»
21.45 «Мой театр»
22.30 Время новостей Дагестана
01.00 «Мой малыш»
01.30 Концерт «Творческие пересечения» К 125-летию С. Прохорьева. Форум современной музыки
02.45 «Мой театр»
03.25 X/f «300 спартанцев»

ПЕРВЫЙ

5.15 Контрольная закупка.
5.45 T/c «Мама Люба». (12+).
6.00, 10.00, 12.00 Новости.
6.10 Мама Люба. (12+).
8.00 Играй, гармонь любимая!
8.45 M/c «Смешарики. Новые приключения».
9.00 Умницы и умники. (12+).
9.45 Слово пастыря.
10.15 Летучий отряд.
11.00 Жизнь Льва Троцкого. Враг номер один.
12.15 Идеальный ремонт.
13.10 X/f «Статский советник»
15.00 Новости.
15.15 X/f «Статский советник»
15.50 Футбол. Сборная России - сборная Аргентины. Товарищеский матч. Прямой эфир.
18.00 Кто хочет стать миллионером?
20.00 Сегодня вечером.
21.00 Время.
21.15 Сегодня вечером.
23.05 Проектор перископитон
23.40 Короли фанеры. (16+).
0.30 X/f «Большие глаза».
0.25 X/f «300 спартанцев»

08.25 Порт-Петровские ассамблеи. Владимира Вальса (саксофон) г.Москва
08.50 Горячий поднос. Гунибский район с.Корсакова
11:20 Вести-Дагестан
4.40 T/c «Срочно в номер!»
7.10 Живые истории.
8.00 Вести. Местное время.
9.20 Сто к одному.
10.10 Пятеро на одного.
11.00 Вести.
11.40 Юмор! Юмор! Юмор!
14.00 Вести.
14.20 X/f «Третья попытка».
16.15 X/f «Разбитые сердца».
20.00 Вести в субботу.
21.00 X/f «Ночь после выпускса».
0.55 X/f «Каминный гость».
2.50 T/c «Следствие ведут знатоки».

5.00 ЧП. Расследование.
5.35 Звезды сошлись.
7.25 Смотр.
8.00, 10.00, 16.00 Сегодня.
8.20 Новый дом.
8.50 Пора в отпуск.
9.30 Готовим с А. Зиминой.
10.20 Главная дорога.
11.00 Еда живая и мертвая.
12.00 Квартальный вопрос.
13.05 НашПотребНадзор.
14.10 Поедем, поедим!
15.05 Своя игра.
16.20 Однаажды...
17.00 Секрет на миллион. Катя Семёнова.
19.00 Центральное телевидение.
20.00 Ты супер! Танцы.
22.45 Международная пилотрама.
23.45 Квартирник НТВ в Маргалиса.

6.30 Джейми: обед за 15 минут. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.10 Мелодрама «Женская дружба». (16+).
10.05 Мелодрама «Любовь Надежды». (16+).
13.55 Мелодрама «Две жены». (16+).
17.45 Легкие рецепты. (16+).
18.00 D/c «Мама, я русского люблю». (16+).
19.00 Мелодрама «Темные воды». (Россия - Украина). (16+).
22.40 D/c «Мама, я русского люблю». (16+).
23.40 6 кадров. (16+).
0.30 Детектив «Вкус убийства». (16+).
4.15 Мелодрама «Воскресный папа». (16+).
6.00 Джейми: обед за 15 минут. (16+).
3.15 T/c «Версия».

5.25 Марш-бросок.
5.50 T/c «Вечное свидание».
7.50 АБГДейка.
8.20 Православная энциклопедия.
8.50 X/f «Финист - Ясный Сокол».
10.10 Детектив «Золотая мина».
11.45 Детектив «Золотая мина».
11.50 Улика из прошлого.
12.35 Теория заговора.
13.15 Легенды спорта. Пеле.
13.45, 18.25 T/c «Военная разведка. Западный фронт». Фильм 1-4.
18.00 Новости дня.
18.10 Задело! с Н.Петровым.
23.00 Новости дня.
23.20 Десять фотографий. Е. Цыплакова.
0.05 D/f «Александр Шилов. Они сражались за Родину».
1.00 X/f «Тайная прогулка».
2.40 X/f «Моонзунд».

5.35 X/f «Осличная шкура».
7.15 X/f «Зайчик».
9.00, 13.00 Новости дня.
9.15 Легенды цирка с Эдгаром Запашным?.
9.40 Последний день. Л. Филиатов.
10.30 Не факт!
11.00 D/c «Загадки века с Сергеем Медведевым».
11.50 Улика из прошлого.
12.35 Тунгусский метеорит. Секретное оружие Николая Теслы.
13.15 Легенды спорта.
13.45, 18.25 T/c «Военная разведка. Западный фронт». Фильм 1-4.
18.00 Новости дня.
18

Ам хуърун, улкведин дамахни тир

Демирбег ЭМИРБЕГОВ,
Хъукварин хуър

Къетлен тибиат авай, мугъманперес, Ватандиз вафалу, бажарагълу инсан-ралди машгур Хъукварин хуър. И машгъурвал адахъ белки жедачир, эгер хуърунъ, ата-бубайрилай башламишна адалатлу мягъкем диг авачиртла, несил-

риз дуъз тербия ганачиртла, зегъмет къа-
чуз, сада-сад эхи иийз, миллелтири ара-
да гъурмет-хатур хъз чирначиртла. Гъа-
вилляй газа хъуквавияр маса миллел-
тири векилирихъ галас хизанар кутуна ис-
лягадаказ яшамиш жезва.

2006-йисуз тухвай перегисдин нети-
жайрай аквазавайвал, Хъукварин хуъре
212 къвал ава, 800 кас яшамиш жезва,
гъа жигъетдай яз, школадиз фидай яш
хънавай - 210 аял. Хуъре юкъван мектеб,
Культурадин къвал, библиотека, ФАП,
алақадин отделение, МУП, са шумуд
туыквен ава. Дербентдиз физ-хкведай
маршрут кардик ква. Хуърун администрация
халкъдин къуллугъда аквазавана. Хивдай
хуъруз къван ва хуърун куль-
чейрани къир цанва. Хъукварин школа
акъалтларай 20 касдикай илимдин док-
торарни кандидатар хънава. Илимдал
машгъул жезвай жегъилрин къадарни
тимил туш. 25-далай виниз хъуквави-
яр - РД-дин лайихлу мулларим, гъур-
метдин тварарини гъукуматдин шабагъ-
рин, орденрини медалрин сагибар я.

Спортил рекъени хъуквавиири чеб
дуньядиз машгъурнава: Гъилер къунай
дуньядин чемпионар тир вахни стха
Шихметовар, СССР-дин лайихлу тренер
Сидир ЖАБРАИЛОВ ва масабур. Сидир
Жабраилов 1939-йисуз дидедиз хъна. Хъукварин школа акъалтларай же-
гъиль Белоруссия ССР-дин гъукуматдин
физический культурадинни спортдин ин-
ститутдиз гъахна. Лап хъсан чирвилер
къачур ва алақунар авай ам хай рес-
публикализ хтана. Ада сифте спортдин
“Динамо”, гъуъунлайни “Урожай” обще-
ствойра къвалахна. Гзаф йисара азадда-
каз къуршахар къунай “Динамода” Олим-
пийский школадин директор хънава. 1982-
йисалай ам Г. Гъамзатован тварунихъ
галай Олимпийский резервда авай школада
азаддаказ къуршахар къунай тренер-муаллим тир. Международный клас-
сдин спортдин мастер С. Жабраилов
азаддаказ къуршахар къунай СССР-дин,
РФ-дин лайихлу тренер, культурадин
лайихлу къуллугъчи, Махачкала ше-
гъердин гъурметлу ағъали, азаддаказ
куршахар къунай РД-дин советдин
председателдин йисан тренер тир.

Адавай вердишилдер къачур Расул
Катанавосов 1991-йисуз СССР-дин чемпион,
1993-йисуз дуњядин чемпион,
Музай Ибрагимов къве сеферда Евро-
падин чемпион, СССР-дин чемпион, ду-
ньядин кубокдин сагиб, 1980-йисуз Мегъамедхан
Арацилов Олимпийский къу-

гъунрин гимишдин призер, 1978-йисуз
дуњядин чемпион, дуњядин кубокдин
сагиб, вад сеферда СССР-дин чемпион
хъна. С. Жабраиловава вердишилдер
къачур жегъилар мадни ава: Россиядин
лайихлу тренер, РД-дин физический куль-
турадин ва спортил министрдин 1-замес-
тель Зайнал Салаутдинов, СССР-дин
ва РФ-дин лайихлу тренер Межид Мегъ-
амедов, СССР-дин ва РФ-дин лайихлу
тренер, РД-дин ва РФ-дин халкъдин тре-
нер Сирахудин Элдаров, РФ-дин лайихлу
тренер Эседуллагъ Шагъмарданов ва
машгур маса спортсменар.

Гъайиф хъи, зурба спортсменрин,
хъсан тешкилатчирин муаллим, мес-
ляти тир Сидир Жабраилов чи арадай
фад акъатна. Ада вичи луѓууз хъайлал,
Сидир бахтлу хизандин къил я - веледар
вири динжарна, къвалин-кълан сагибар
я, умумурдин юлдаш - Гуљузар РД-дин
здравоохраненидин лайихлу работник.

Абуруз мутьгузбатдин гъалъяда
авай ксаар луѓуудай, сад галализ садавай
югъни кечиримиши жедачир... Кайвани-
ди Сидирэн гъилерад чан гана, умумур-
дин юлдаш секинарна пуд варзни тахъ-
анмаз ам вични рагъметдиз фена. Сидир
хай хуърун сурара фаракъатнава.

2016-йисуз РД-дин Халкъдин Собран-
идин нубатдин сессияд Сидир Жабраилов
тан тъвар эбеди яз амукъун патал
адан ученик, депутат Мегъамедхан Ара-
цилов рахана, ам яшамиш хъайи къа-
лерин цлал мемориальный къул алкү-
рунин теклиф гана.

2017-йисан 25-майдиз Хивда Сидир
Жабраилов рикел хууниз талукъарна-
вой азаддаказ къуршахар къунай респуб-
ликадин турнир къиле тухвана. И турнир
тухуник Халкъдин Собранидин депутат
Мегъамедхан Арацилован чехи пайни
квайди вири хъуквавийриз чизва.

Сидир Жабраиловичаз хайи хуъре
спортил эцигдай фикирар авайди тир.
Ада ам эцигдай чакани хъяновай, амма...

Сидир ватанперес инсан, улкве
чклиз башламиш вахтунда арадал
атай “Садвал” гъерекатдин иштиракчи-
ни тир. Чи жемятдин тълабуналди хуъ-
рун виликан кавхан Назир Агъмедов чи
хуърун амада, РД-дин экономикадин
территорияр вилик тухунин министр
Раюдин Юсуфовахъ галас гуруушмиш
хъана, ада спортил жеда, къумекар гуда
лајана хиве къуна.

Спортил эцигиз 2013-йисуз башла-
мишна, са йисан вахтунда диг кутуни,
са тимил къван хжакни авуна худна.
Гила эцигунар ақваз хънава.

Зайнал Салаутдинова, Халкъдин
Собранидин депутат Нариман Асварова
чипхъ Махачкала Сидир Жабраилов
турнир къиле тухунин, ам яшамиш
хъайи къа-лерин цлал мемориальный
къул алкүрунин ва гъакини адан тъвару-
нинъ меркездза са куъче ягъунин фикир
авайдакай лагъанай. Сидир Жабраилов
рикел хуунин турнирар хайи хуъре,
Хъукъва гъар йисуз тухдай ниятар авайди-
ни ашкара авунай. Чна абуруз Сидир-
ан хуъре спортил ава чирдакай, баш-
ламишнавай эцигунар ақваз хънавай-
дакай лагъанай.

Чаз, хуърун жемятдиз, чи багъри
“Лезги газети” арада аваз, машгур тре-
нер-муаллим, общественный деятель,
тешкилатчи С. Жабраилован мурад къи-
лиз акъудиз - Хъукъварин хуъре спорти-
зат эцигун давамарунин карда адан сух-
тайри, агъваллу ксари къумекар ганайтла
къланзая. Им чи хуърун жегъилар па-
тал къимет ава чирдакай савкъат жедай.

Сидир Жабраилован тъварцыхъ
ягъун фикирдик квай и спортил эцигиз
кумек гайи са касни хъуквавийри ри-
клий алууда.

Дауреназ - автомашин

АЗАДДАКАЗ КЪУРШАХАР КЪУН

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Гъар йисан октябрдин ваца Буйнакский рай-
ондин Буглен хуъре Даѓустандин парла-
ментдин Председатель Хизри Шихсаидов
призар патал азаддаказ къуршахар къунай
“А” классдин Вириорсиядин ачух турнир
тешкилун хъсан адетдиз элкъевнена. Икъ,
алатай гъафтедин ял ядай йикъара къиле
фейи XIV турнирда Россиядин хейлин реги-
онрай, гъакин Азербайжандай, Къазахстан-
дай, Узбекистандай, Къиргизистандай, Тажи-
кистандай ва Перудай атанвай 200-далай
виниз спортсмени заланвилин 6 категория-
дай гъасиррал чин гъунар къалурна.
Абурун арада чи ватандаш, вичин ери-бине
Хив райондин Цналдилай тир ва алай вах-
тунда Махачкала яшамиш жезвай Даурен
КУРУГЪЛИЕВНИ авай.

кг-дин категорияда 1-чка кур спортсмендиз
(Хизри Шихсаидов вичин девирда гъасиррал
заланвилин и категориядай экъечнай) къиле
тин пишкеш яз автомашин гузва. Алатай ва
циниин йисара лагъайтла, къве спортсмендиз
(86 ва 65 кг-дин заланвал авай) къве машин
гунин къарап къабулнава.

Даурен Куругълиев “Шихсаидов турнир”
машириз-пишкешиз лайихлу хъун-
из талукъ муштулухар чна алатай йисара-
ни ганай. Ци ада и агалкъун мад сеферда
тикарна, ам “KIA Rio” автомашиндин лайих-
лу хъна. Чнани чи халкъдин векилдин гъу-
нар-муштулух - виридав агақвариз тади ийиз-
ва. Къуд йисуз къуд машин къазаншишнавай
чи къегъалдихъ спортил мадни еке кукушар
мұнтығардай къуватар хъун алхисшава.

Рикел хкин: алай йисан майдин ваца
Д. Куругълиева азаддаказ къуршахар къунай
Сербиян Нови Сад шеъверда къиле фейи
Европадин чемпионатда къизилдин медаль
къазаншишнай.

Викъегъдаказ камар къачузва

БОКС

Са тимил йикъар идалай вилик Аст-
рахан шеъверда 2004-2005 ва 2006-
2007-йисара дидедиз хънавай жаван-
рин арада боксдай Вириорсиядин турни-
р къиле фена. Ана Россиядин реги-
онрин хънавай 12 командадик кваз
150-дав агақына спортил чин гъу-
тарин устадвал къалурна. И турнирда
Даѓустандай тир командаирини, ъа
гъисабдай яз Сулейман-Стальский
райондин спортил, туризмдин ва же-
гъилрин кратин рекъя Комитетди ре-
кье тунвай, Кварчагърин хъроя тир 4
спортилдини (тренер Альберт МЕ-
ЖИДОВАН гъилик вердишилдер къа-
чузва) иштиракна.

РИКЕЛ ХКИН: Кварчагърин гъвечи
спортилрихъ боксдай спортилдин
ва алай къеце къиле тухвай турнирра инлай вилик хъсан нетижаяр хънай, чна абурукай
са шумудра къенвай.

Нубатдин сеферда турнирда А. Межидован гъилик вердишилдер къачузвой къве спорти-
сменди: 30 кг-дин заланвал авайбүрүн арада Артём Агъамегъамедова ва 36 кг-дин заланвал
авай спортилрихъ арада Азим Меликова 1-чкаяр къуна. Идалайни гъейри, Азим Меликов
хъсан техника къалурнай махсус пишкешдизни лайихлу хъна. Чи мурад жаванрихъ мадни
еке агалкъунар хъун.

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство
367018, Махачкъала,
Насрутдинов пр., 1 "а"
КЬИЛИН РЕДАКТОР
М.И. ИБРАГИМОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЫМЕДОВ
65-13-55

КЬИЛИН РЕДАКТОРДИН
СОВЕТНИК
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-02-81

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРОР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э. Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р.С. РАМАЛДАНОВА
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62
КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА

ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
З. БАБАЕВА

Газет йиса 52 сеферда акъатзана
Газет алаквадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гузчывал авунин рекъий Федеральный къулутъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрьдин регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди түкбүр хъийизва.
Макъалайиз рецензияр гузвач ва абур элкъиена ваххузач. Редакциядин макъалайир автографин фикирарад сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкъала, Насрутдинов пр., 1 "а". Печатонн къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкудай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкан - 18.00

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкъала,
Пушкинан күчө, 6.

Тираж 8302

(Г) - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбуря.

(12+) - Икъян яшар хъянвайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Ери-бине Мегъарамдхурун райондин Муъжверганрин хъуряй тир алим, машинир инженер, яргъал йисара "Авиагрегат" ОАО-да къалахай къилин пешекар Али Ямудинович АЛИЕВАЗ:

*Машгъур я чаз къу кратин
устадвал,
Техникиди гъиз Ватандиз
абадвал!
Илим - кардиз, кар -
датлан цийивал,
Несилри хуъз хатур -
гъурмет, сейливал...
Къуй ви ашиар хъурай
мадни къакъанбур!
Яшар сагъбур хъурай
мад са гъакъанбур!
Алакъунриз чир тахъурай
къувзуввал,
Тагъсебидин юкI -
тежседайди куързуввал...*

ВИ 70 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ УМУЛЬДИН ЮЛДАШ МАРТА, ВЕЛЕДАР - МАРАТ, САБИР, СВАС РЕГИНА, СТХАЯР, ВАХАР, ВИРИ БАГЪРИЯР.

ФСБ-дин подполковник, къегъал лезги хва, гъурметлу буба ва Чехи буба

Расул Насрединович РАСУЛОВАЗ:

*Намусувал, гъератлувал -
гъетерин,
Хва я халис, хайди я эквери.
Таъсиб дайм вине тавза
Ватандин,
Чазни - чешне, Чехи буба,
масанди...
Къуй тақурай ваз хатаяр,
тиарвилер,
Пакдиз хуъда чнани ви тівар
вине.
Пуд къадакай сагълам ийсар
вишер хъуй -
Къуллугъдани туънти
шарабни шишер хъуй!..*

ВИ 60 ЙИСАН ЮБИЛЕЙ ТЕБРИКЗАВАЙ КАЙВАНИ, ВЕЛЕДАР, ХТУЛАР, МУКЪВА-КИЛИЯР, ЯРАР-ДУСТАР, ВУН КИАНИ КЪВАН ВИРИБУР.

Кроссворд

Тукъурайди - Куругъли ФЕРЗАЛИЕВ

1. Шикилдай аквазвай писателдин тівар. 2. Кульп затлар екез къалурдай шүше. 3. Лезгийрин мифологияда марфарин гъуц. 4. Диндин рекъий эмир гудай кас. 5. Ківале жедай пепейрин са журе. 6. Етим Эминан ширида билбилю хұпай рахай вахт. 7. Пачагъдин месятчи. 8. Автор. 9. Са заттунин мас, мизан. 10. Клан тақвардай дерін чухур. 11. Суалдиз вуч герек я? 12. Машгъур хъайи лезги са ашукъ. 13. Вичин тандыкай еб гъазурдай набатат. 14. Чукъверрин са сорт. 15. Вичин пешеда, ківалахда тәжриба авай устад. 16. Жегып хвар. 17. Арабадин ційлер тәрамардай алғат. 18. Тарал жедай къеви емиш. 19. Фригиядин пачагъ, (дегъ дөвирдин грекрин мифологиядай). 20. "Бурлаки на Волге" картинадин автор-художник. 21. Яшарин жигетдай килигайла мукъва тир, са аямда умъур қылес тухузвай инсанар, са аямдин маҳлукъат. 22. Лапагар, маляр хъудай чуран кири. 23. Шамагъаждын ва маса бязи тарарап жедай къерек хътнди. 24. Гурмагъда жедай піліпин.

Малумат

11-ноябрьдиз Къурагъ райондин Бугъдатепе хуъре Дагъустандин литературадин класик, женгчи-шайр Къуучхуър САИДАН 250 йисан юбилейдиз талукъарнавай мярекатар къилье фида.

Къурагъ райондин администрациядин пресс-қуулгульди хабар гузтайвал, ана Кыблепатан Дагъустандин районрай, республикадин меркездай телеканал мұгъманри, Шадвилин мярекатар экүнин сятдин 10-даз гаттунда.

Оргкомитет

Нұмрадиз шиир "Лезги газет"

Нариман Къарибов

"Лезги газет" зи чан я,
зи рикі я!
Ам галачта, зун пашман,
гъарікі я.
"Лезги газет" зи шадвал,
зи хъвер я,
Чи садвал я, чи ачук сөгөр я!
Зи нефес я, зи мирес, зи дүстя,
Зи хуш сес я, чи элдин намус я.
Гъам ківале, гъам рекье заз
юлдаш я,
Зи хизандин, зи рикін
сирдаша я.
Дагъларайни, дүйзенрай
хабарар
Гъизва дүйзур, негз ийиз
тапарар.

Миграгъани, Къурушдал,
Ахцеңья,
Дербентдани, Шабранда,
Кылара...

Мұгъман я ам, уртак я
суфрайиз,
Тариф ийиз чи лезги сунайрин,
Игитринни, ағъсакъал бубайрин.

Лезгидин ам къулавай
целхем я.
Чи багъдин сагъ, умудлу
келем я.

Къыда за, къачуда къадраны!
Зун вакай гъич икрагъ туш
садраны!
"Лезги газет", зи гъиле
сирдаша яз,
Гъам ківале, гъам рекье заз
юлдаш я!

2018-йис патал

Лезги газет

къыхъ!

йисанди - 63249
б вакранди - 51313

газетдин къимет почтарин
отделенийрай:

йиса - 820 манатни 20 кепек
б вакра - 410 манатни 10 кепек

Абоненттин ящикрай (до востребования):
йиса - 770 манатни 64 кепек
б вакра - 385 манатни 32 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 440 манат
б вакра - 220 манат

Киоскрай вахчун патал газет көвей "Дагпечатдин" киоскра, сайтда (www.dagestan.press) ва гъакъни Махачкъала Промшоссе күчедин 10 "а"-нұмрадин дараматда къиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чипи хутаудайбур:
йиса - 324 манат
б вакра - 162 манат

Чи газет къхинин патахъай суалар пайда хъайитла,
екүнин сятдин 9-далай няниятин сятдин 5-далди и нұмрадиз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

Услуги: отопительные, водоснабжение, канализация, теплый пол.
Тел. 8-963-794-31-79

Утерянный диплом серии ВСГ за № 4497053, выданный 01.09.2009 года институтом Финансы и Право на имя АХМЕДАГА-ЕВА Ризабега Агамагомедовича, считать недействительным.

"ЛГ"-дин 43-нұмрадиз акъатай сканворддин жавабар:

1. Келегъя. 2. Гъевенг. 3. Явакъан. 4. Жаллат!. 5. Яракъар. 6. Селигъя. 7. Садакъя. 8. Багъбан. 9. Дауызъя. 10. Санайи. 11. Чайдан. 12. Эменини. 13. Имарат. 14. Ағъулви.